

ANALIZA UTJECAJA KRIZE COVID-19 NA KREDITNU SPOSOBNOST GRAĐANA U REPUBLICI HRVATSKOJ

Krkalo, Filip

Undergraduate thesis / Završni rad

2021

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zagreb, Faculty of Economics and Business / Sveučilište u Zagrebu, Ekonomski fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:148:478135>

Rights / Prava: [Attribution-NonCommercial-ShareAlike 3.0 Unported/Imenovanje-Nekomercijalno-Dijeli pod istim uvjetima 3.0](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-10-11**

Repository / Repozitorij:

[REPEFZG - Digital Repository - Faculty of Economics & Business Zagreb](#)

Sveučilište u Zagrebu
Ekonomski fakultet
Preddiplomski stručni studij Poslovna ekonomija – smjer Računovodstvo i financije

**ANALIZA UTJECAJA KRIZE COVID-19 NA KREDITNU
SPOSOBNOST GRAĐANA U REPUBLICI HRVATSKOJ**
Završni rad

Student: Filip Krkalo, 0067590118

Mentor: Izv.prof.dr.sc. Dajana Barbić

Zagreb, rujan, 2021.

Sadržaj

1. UVOD	1
1.1. Predmet i cilj rada.....	1
1.2. Izvor podataka i metode prikupljanja	1
1.3. Struktura i sadržaj rada	2
2. KREDIT I OBILJEŽJA KREDITA.....	3
2.1. Pojemovno određivanje kredita.....	3
2.2. Vrste kredita	4
2.3. Procedura odobravanja kredita	8
2.4. Rizici prilikom kreditiranja	9
2.5. Instrumenti osiguranja kredita	11
3. KREDITNA SPOSOBNOST STANOVNIŠTVA.....	13
3.1. Pojam kreditne sposobnosti	13
3.2. Procjena kreditne sposobnosti	13
3.3. Zaposlenost i nezaposlenost u Republici Hrvatskoj	14
3.4. Plaće radnika.....	19
4. ANALIZA UTJECAJA KRIZE COVID-19 NA KREDITIRANJE STANOVNIŠTVA.....	22
4.1. Promjene u politikama kreditiranja banaka i činitelji tih promjena	24
4.2. Promjene u potražnji za kreditima i činitelji tih promjena	29
4.3. Očekivanja banaka o standardima kreditiranja i potražnji za kreditima.....	32
4.4. Prosjeci kamatnih stopa kreditnih institucija.....	33
5. Zaključak.....	36
POPIS LITERATURE	37
POPIS GRAFIKONA	41

1. UVOD

1.1. Predmet i cilj rada

Vrlo važan segment financiranja jest svakako kredit. Kreditom se služe osobe koje nemaju dovoljno vlastitih financijskih sredstava za pokrivanjem određenih želja, odnosno troškova. Bilo to pokretanje vlastitog poslovanja, kupnja automobila, gradnja kuće, odlazak u minus po otvorenom tekućem računu u banci ili pak nešto peto. Mogućnosti su razne, te će neke od njih biti obuhvaćene ovim radom.

Predmet ovog rada je kreditna sposobnost građana. Banka mora utvrditi kreditnu sposobnost kako bi ustanovila eventualne rizike i spriječila nastup negativnih posljedica. Postoje razni instrumenti kojima se banka može osigurati kako bi joj se kredit vratio, ukoliko joj dužnik ne otplaćuje kredit. Kod kreditiranja bitna je i zaposlenost, jer ukoliko građanin koji traži kredit nije zaposlen, banka mu neće moći, odnosno neće željeti dati očekivani iznos kredita jer se samim time povećava rizik od ne vraćanja kredita. Također, ukoliko je građanin zaposlen bitna je i plaća, pošto je ona jedna od temelja odobravanja kredita. Covid-19 kriza bitno je utjecala na cjelokupno gospodarstvo u cijelome svijetu, uključujući i Hrvatsku. Cilj rada je identificirati načine utvrđivanja kreditne sposobnosti građana te procijeniti utjecaj COVID-19 na kreditnu sposobnost građana u Republici Hrvatskoj. Analizom će biti obuhvaćeni čimbenici i uvjeti koji su utjecali na standarde odobravanja kredita, te potražnja u kreditima općenito.

1.2. Izvor podataka i metode prikupljanja

U radu su korišteni sekundarni izvori podataka. Prikupljeni iz knjiga, znanstvenih i stručnih članaka, statističkih podataka, te relativnih internetskih stranica.

Kao metode istraživanja u radu su korištene: induktivna i deduktivna metoda, metode analize, metode sinteze, te metode deskripcije i dokazivanja.

1.3. Struktura i sadržaj rada

Ovaj završni rad podijeljen je u pet međusobno povezanih cjelina u kojima je obrađena tema rada. Prvo poglavlje jest uvod. Osim što ukratko opisuje zadanu temu, ono navodi ciljeve samog rada, izvore literature i metode prikupljanja podataka kojima se autor koristio te pobliže pojašnjava sadržaj rada. U drugom poglavlju dana je definicija kredita te su identificirana njegova osnovna obilježja. Navedene su, a potom i pobliže objašnjene vrste kredita i instrumenti osiguranja s kojima se moguće susresti u Republici Hrvatskoj. U trećem poglavlju fokus je na kreditnu sposobnost stanovništva. U četvrtom poglavlju analiziran je utjecaj krize Covid-19 na kreditnu sposobnost stanovništva. Naposljetku, posljednje poglavlje je zaključak u kojem su izneseni glavni nalazi provedene analize.

2. KREDIT I OBILJEŽJA KREDITA

2.1. Pojmovno određivanje kredita

Riječ kredit dolazi od latinske riječi *creditum*, što bi u prijevodu značilo nešto što je povjereno, drugom riječju zajam. Kredit se može definirati kao odnos u kojem postoje vjerovnik i dužnik. Vjerovnik je u ovome slučaju banka, te ona daje pravo korištenja točno određenog iznosa novčanih sredstava dužniku, koji bi u ovome slučaju bio građanin. Taj iznos novca posuđuje se na točno određeno vrijeme i uz određene uvjete povrata, koji su ugovoreni prilikom sklapanja dogovora, tj. ugovora. Postoji i širi smisao riječi kredita jer ne samo da postoje i razne vrste, već ono može biti i u obliku poslovnih načina prodaje usluga i robe, te izvođenja radova uz odgođenu naplatu, dužničkih vrijednosnih papira, otvorenih računa i slično.¹

Kredit je vrlo važan segment u gospodarstvu jer ono služi kao svojevrsni oslonac u vidu rasta i razvoja. Njime se postiže tekuća likvidnost u poslovanju, te on služi kao sredstvo za podmirenje troškova i njime se mogu postići investicijske mogućnosti, također kao što se može i poduprijeti proizvodnja u nešto lošijim uvjetima štednje. Novac se može okarakterizirati kao sredstvo plaćanja, te je to ujedno i njegova primarna svrha, dok se kreditnim instrumentima, poput mjenica i čekova, olakšava gospodarska situacija sa nedostatkom novca, također se i smanjuje opasnost da do nedostatka uopće i dođe. Takav gospodarski zastoj dolazi zbog nedovoljne potražnje na temelju ponude ili obrnuto, zbog nedovoljne ponude roba i usluga potrebnih kako bi se zadovoljila potražnja.²

Banke kada odobravaju kredit, stvaraju novac, ono može biti kreditni ili depozitni, te tada korisnik kredita može njime obavljati plaćanja. Banka kako bi stvorila povjerenje prema klijentu koji je zatražio kredit, mora ocjeni njegovu kreditnu sposobnost koja je nužna za odobravanje kredita, bilo novčanih ili nenovčanih. Time se ocjenjuje i njegova mogućnost vraćanja zatraženog kredita u odgovarajućem roku kao i mogućnost plaćanje naknade za korištenje novca banke, te se naknade zovu kamate.³ Iznos koji je posuđen predstavlja glavnice

¹ kredit. *Hrvatska enciklopedija, mrežno izdanje*. Leksikografski zavod Miroslav Krleža, 2021. Pristupljeno 1. 7. 2021. <http://www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=33841>

² kredit. *Hrvatska enciklopedija, mrežno izdanje*. Leksikografski zavod Miroslav Krleža, 2021. Pristupljeno 1. 7. 2021. <http://www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=33841>

³ kredit. *Hrvatska enciklopedija, mrežno izdanje*. Leksikografski zavod Miroslav Krleža, 2021. Pristupljeno 1. 7. 2021. <http://www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=33841>

kredita, dok svako dodatno plaćanje smatra se kamatom.⁴ Tu postoji i određeni rizik gdje dužnik ne može kvalitetno i u skladu s dogovorenim obavljati svoje obveze prema banci. Također postoji mogućnost da se taj rizik smanji nekim kreditnim osiguranjem. To može biti pravo zaloge na nekretnine odnosno pokretnine, jamstvo druge osobe i sl.⁵

2.2. Vrste kredita

Današnji uvjeti tržišta, te tržišta financija gotovo da su nemoguća bez bankovne umiješanosti. Zbog toga je potreba za bankarstvom postala neizbježna za poslovni svijet, građanstvo, ali i za državu gdje banka provodi poslovnu djelatnost. Banke su važan financijski posrednik bez kojeg građanin u današnjici ne može. Osoba kojoj su potrebna novčana sredstva, bilo za kupnju zemljišta, stambenog objekta ili pak prijevoznog sredstva, prvo se obrati banci u kojoj ima otvoren račun, ili banci koja mu pruža najbolje uvjete prilikom kreditiranja.⁶ Razlika između kredita je u namjeni kredita, te o roku dospelosti. Gledajući rok dospelosti kredit može biti kratkoročan, srednjoročan i dugoročan. Kratkoročni krediti imaju rok otplate do jedne godine, srednjoročni od jedne do pet, a dugoročni krediti preko pet godina. Često dolazimo u kontakt sa kreditima koji su namjenski odnosno nenamjenski. Za nenamjenske kredite ne postoji točno određena svrha upotrebe, te se oni doslovno mogu upotrebljavati prema potrebama potrošača kako on želi.⁷

Nenamjenski krediti dijele se na:⁸

- kontokorentni kredit,
- gotovinski kredit,
- lombardni kredit,
- hipotekarni kredit.

⁴ Ribić, D. i Vakanjac, D. (2017). PROCES KREDITIRANJA GRAĐANA OD STRANE BANAKA U REPUBLICI HRVATSKOJ. Praktični menadžment, 8 (1), 29-37. Preuzeto s <https://hrcak.srce.hr/195828>

⁵ kredit. *Hrvatska enciklopedija, mrežno izdanje*. Leksikografski zavod Miroslav Krleža, 2021. Pristupljeno 1. 7. 2021. <http://www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=33841>

⁶ Ribić, D. i Vakanjac, D. (2017). PROCES KREDITIRANJA GRAĐANA OD STRANE BANAKA U REPUBLICI HRVATSKOJ. Praktični menadžment, 8 (1), 29-37. Preuzeto s <https://hrcak.srce.hr/195828>

⁷ Hrvatska narodna banka (b.d.), Vrste kredita, preuzeto 05. srpnja 2021. s <https://www.hnb.hr/>

⁸ Hrvatska narodna banka (b.d.), Vrste kredita, preuzeto 05. srpnja 2021. s <https://www.hnb.hr/>

Kontokorentni kredit vezan je uz tekući račun, te je kratkoročnog dospijeca. Vrlo često korišten zbog jednostavnosti ugovaranja. Iznos na koji se može ugovoriti ponajviše ovisi visini primanja vlasnika tog računa.⁹ Pomoću odobrenog novca, potrošač može vršiti plaćanja tj. izdavati naloge za plaćanje povrh iznosa svojih vlastitih sredstava na računu. Korisnik je dužan platiti kamate samo na iskorišteni iznos kredita, dok je za neiskorišteni dio dužan platiti proviziju banci. Također je važno napomenuti kako su kamatne stope kod ovakvog kredita vrlo visoke, odnosno u pravilu kod drugih kredita su nešto niže.¹⁰ Klijent može koristiti sredstva iznad visine svog depozita.¹¹

Gotovinski kredit temelji se na gotovini koja se isplaćuje na račun korisnika kredita, te mu ona služi za rješavanje problema s likvidnošću. Korisnik kredita upotrebljava ta sredstva prema vlastitoj želji i namjeni.¹²

Lombardni kredit se odobrava putem zaloga realne pokretne vrijednosti kao što su udjeli u investicijskim fondovima, depozit, vrijednosni papiri kao što su dionice, obveznice, zatim police osiguranja i slično, temelj su za odobravanje te ujedno služe i kao instrument osiguranja vraćanja kredita. Tržišna vrijednost zaloga je u pravilu veća od odobrenog iznosa kredita, no prednost je ta što dani zalog ostaje u vlasništvu korisnika kredita, no ukoliko se otplata kredita ne ostvaruje onako kako je planirana i ugovorena, banka postaje vlasnik založenog.¹³

Hipotekarni kredit se odobrava na rok dospijeca uglavnom preko deset godina, stoga spada u dugoročne kredite. Osigurava se nekretninom, odnosno upisom hipoteke na nekretnini. Vjerovnik preko suda mora tražiti svoja hipotekarna prava, kako bi hipotekarni zalog mogao biti izložen na dražbi. Založno dobro i dalje ostaje na raspolaganju dužniku, što bi značilo da vjerovnik, iako je stekao hipoteku, ne može posjedovati ili upotrebljavati založeno. Iznos kredita manja je tržišne vrijednosti nekretnine, te iznosi do 70 posto same vrijednosti.¹⁴

⁹ Hrvatska narodna banka (b.d.), Vrste kredita, preuzeto 05. srpnja 2021. s <https://www.hnb.hr/>

¹⁰ kredit. Hrvatska enciklopedija, mrežno izdanje. Leksikografski zavod Miroslav Krleža, 2021. Pristupljeno 3. 7. 2021. <http://www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=33841>

¹¹ Hrvatska udruga banaka (b.d.), Upravljanje osobnim financijama, preuzeto 04. lipnja 2021. s <https://www.hub.hr>

¹² Hrvatska narodna banka (b.d.), Vrste kredita, preuzeto 05. srpnja 2021. s <https://www.hnb.hr/>

¹³ Hrvatska narodna banka (b.d.), Vrste kredita, preuzeto 05. srpnja 2021. s <https://www.hnb.hr/>

¹⁴ kredit. Hrvatska enciklopedija, mrežno izdanje. Leksikografski zavod Miroslav Krleža, 2021. Pristupljeno 6. 7. 2021. <http://www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=33841>

Odobrena financijska sredstva kod namjenskih kredita moraju isključivo biti potrošena prema ugovorenoj namjeni. Kao jedna od razlika između nenamjenskih i namjenskih kredita, može se navesti da su u pravilu kamatne stope nešto niže kod namjenskih kredita.¹⁵

Namjenski krediti dijele se na:¹⁶

- potrošački kredit,
- kredit za kupnju motornih vozila,
- učenički/studentski kredit,
- stambeni kredit.

Potrošački kredit se uglavnom odobrava predocjenjem predračuna za kupnju određene robe, koji korisnik ispostavlja banci. Odobriti se mogu za različitu svrhu kupnje, kao što su kupnja opreme za automobile, kućanski aparati (bijela tehnika), namještaj i slično.¹⁷

Kredit za kupnju motornih vozila se može odobriti uz predocjenje ugovora o prijenosu prava vlasništva nad vozilom ili uz ispostavljeni predračun izdanog od strane prodavatelja za vozilo koji se smatra predmetom kreditiranja.¹⁸

Učenički/studentski kredit ima namjenu financiranja školarina kod privatnog školovanja, a može se koristiti i kao studentski kredit gdje mu je namjena financiranje troškova studiranja u državi stanovanja ili inozemstvu.¹⁹

Stambenim kreditom se financira kupnja, izgradnja i dogradnja neke nekretnine. Kako bi se kontrolirala potrošnja sredstava odobrenih kreditom, važno je dokumentirati namjenu korištenja preostalih sredstava koja su preostala na računu ukoliko se odobreni iznos ne isplati u cijelosti na račun izvođača radova, odnosno prodavatelja nekretnine.²⁰ Republika Hrvatska je

¹⁵ Hrvatska narodna banka (b.d.), Vrste kredita, preuzeto 05. srpnja 2021. s <https://www.hnb.hr/>

¹⁶ Hrvatska narodna banka (b.d.), Vrste kredita, preuzeto 05. srpnja 2021. s <https://www.hnb.hr/>

¹⁷ Hrvatska narodna banka (b.d.), Vrste kredita, preuzeto 05. srpnja 2021. s <https://www.hnb.hr/>

¹⁸ Hrvatska narodna banka (b.d.), Vrste kredita, preuzeto 05. srpnja 2021. s <https://www.hnb.hr/>

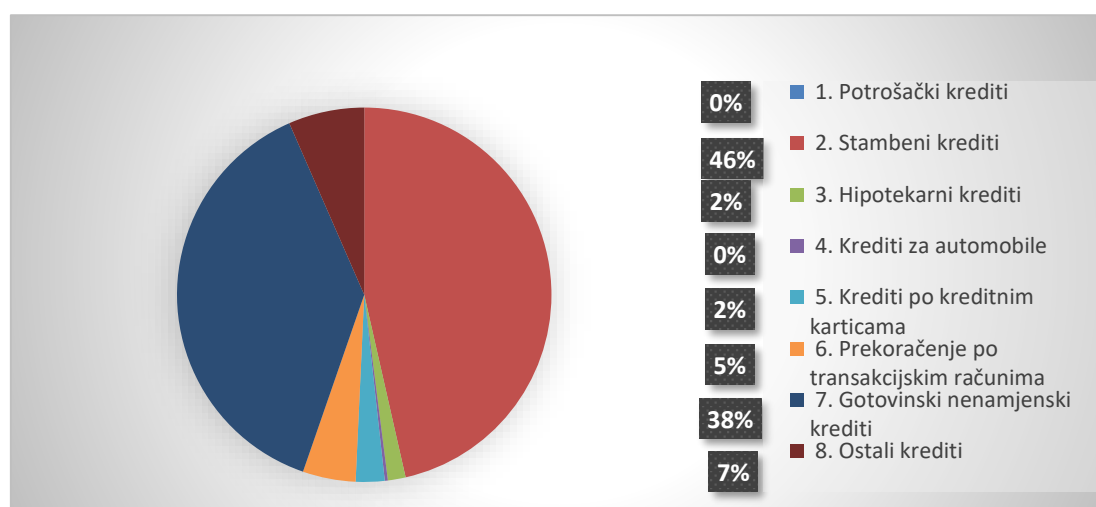
¹⁹ Hrvatska narodna banka (b.d.), Vrste kredita, preuzeto 05. srpnja 2021. s <https://www.hnb.hr/>

²⁰ Hrvatska narodna banka (b.d.), Vrste kredita, preuzeto 05. srpnja 2021. s <https://www.hnb.hr/>

jedna od država koja podupire mlade prilikom uzimanja stambenog kredita državnim subvencijama.²¹

Kredit se mogu odobravati u domaćoj valuti, s valutnom klauzulom ili u stranoj valuti. Kod kredita u domaćoj valuti i s valutnom klauzulom izdaju se i otplaćuju u domaćoj valuti, no kod kredita s valutnom klauzulom, rate se obračunavaju prema tečaju strane valute. Kredit u stranoj valuti se otplaćuje u nekoj od valuta prema kojoj je prethodno i odobren.²²

Grafikon 1. Podjela kredita kućanstvima prema namjeni

Izvor: izrada autora na temelju podataka HNB-a za mjesec svibanj 2021. godine.²³

Iz grafikona 1 moguće je uočiti kako su najzastupljeniji krediti kod sektora stanovništva svakako stambeni krediti koji iznose 46 posto. O tome govori činjenica da sve više ljudi sele iz manje razvijenih područja u ona bolje razvijena kao što su gradska. Razlog tome mogu biti i nedavni potresi koji su se desili na području Republike Hrvatske, stoga stanovništvo traži financijska sredstva kako bi mogli popraviti štete prouzrokovane potresom.²⁴

²¹ Pavišić, I. (2020.) Analiza bankovnih poslova na primjerima banaka u Republici Hrvatskoj, završni rad, Ekonomski fakultet, Zagreb

²² Nikolić, N., Pečarić, M. (2012.) Uvod u financije. I izdanje. Ekonomski fakultet Split

²³ Hrvatska narodna banka (b.d.) Konsolidirana bilanca DMFI-ja. Preuzeto 07.srpnja 2021. s: <https://www.hnb.hr/statistika/statisticki-podaci/financijski-sektor/druge-monetarne-financijske-institucije/konsolidirana-bilanca-dmfi>

²⁴ Hrvatska narodna banka (b.d.) Konsolidirana bilanca DMFI-ja. Preuzeto 07.srpnja 2021. s: <https://www.hnb.hr/statistika/statisticki-podaci/financijski-sektor/druge-monetarne-financijske-institucije/konsolidirana-bilanca-dmfi>

2.3. Procedura odobravanja kredita

Kako bi se obavila procjena kreditne sposobnosti dužnika, banci su potrebne informacije koje su točne i pouzdane, te su ti podaci nužni banci prije sklapanja kreditnog ugovora. Dobivene informacije potrebno je dokumentirati, te na temelju njih banka upoznaje klijenta, te ga može usporediti sa primjerenom skupinom klijenata. Ukoliko se smatra dobivene informacije nisu pouzdane i točne, vjerovnik bi trebao napraviti dodatnu provjeru sa dužnikom i trećim stranama kao što su poslodavac i javne institucije. Prije nego se razmjene osobni podaci sa trećom strana, bitno je da institucija osigura da to bude u skladu sa uredbama i zakonima, te bi trebala informirati i tražiti dopuštenje dužnika. Uz osobne podatke dužnik je dužan dostaviti informacije o svojoj imovini, te eventualnim obvezama prema drugim vjerovnicima. Zahtjeva li kredit, jamstvo treće strane, institucijama su potrebne dosljedne informacije kako bi se utvrdio financijski položaj jamca. Zahtijevane podatke i informacije nužne za odobravanje kredita potrebno je dokumentirati, kako bi bile prisutne za nadležna tijela i to barem u razdoblju trajanja otplate kredita. Ukoliko vjerovnik ili institucije ustanove da svi uvjeti i preduvjeti potrebni za donošenje odluke o kreditiranju nisu ispunjeni, ne bi trebao biti sklopljen ugovor o kreditu.²⁵

Potrebna dokumentacija uključuje:²⁶

- zahtjev za kredit koji sadrži osobne podatke vezane uz tražitelja kredita,
- potvrda poslodavca koja sadrži podatke vezane uz zaposlenje i plaću klijenta,
- izjava o suglasnosti koja služi kao potvrda za raspolaganje osobnim podacima klijenta,
- izjava o suglasnosti za HROK (Hrvatski registar obveza po kreditima) kako bi HROK objedinio i obradio podatke vezane uz svu kreditnu zaduženost klijenta
- izvadak iz zemljišne knjige potreban je kod stambenih i hipotekarnih kredita kada se kao zalog koristi nekretnina

²⁵ EBA (2020.) Smjernice o odobravanju i praćenju kredita [e-publikacija], preuzeto s: https://www.eba.europa.eu/sites/default/documents/files/document_library/Publications/Guidelines/2020/Guidelines%20on%20loan%20origination%20and%20monitoring/Translations/886683/Final%20Report%20on%20GL%20on%20loan%20origination%20and%20monitoring_COR_HR.pdf

²⁶ Ribić, D. i Vakanjac, D. (2017). PROCES KREDITIRANJA GRAĐANA OD STRANE BANAKA U REPUBLICI HRVATSKOJ. Praktični menadžment, 8 (1), 29-37. Preuzeto s <https://hrcak.srce.hr/195828>

Ukratko sam proces odobravanja izgleda tako da se klijent informira o kreditu na internetskim stranicama banke ili kod osobnih bankara i kreditnih referenata. Klijent prikuplja potrebnu kreditnu dokumentaciju koju banka zatim obrađuje i analizira. Procjenitelj vrši procjenu tržišne vrijednosti nekretnine, te nakon toga kreditna komisija odlučuje da li će se kredit odobriti ili ne. Ukoliko je odluka o kreditu odobrena, pravna služba zadužena je za sastavljanje ugovora o kreditu, kojeg stranke zatim potpisuju kod javnog bilježnika.²⁷

2.4. Rizici prilikom kreditiranja

U suvremenom bankarskom sustavu, mnogi čimbenici utječu na poslovanje banaka. Kada banka plasira neki svoj proizvod na tržište, primjerice kredit, važno je napomenuti kako se uvijek nalazi u situaciji sa više rizika u istome trenutku, odnosno gotovo nikad nije prisutan samo jedan rizik. U bankarskom poslovanju gotovo da nema najbitnijeg rizika jer su svi bitni u svojoj mjeri. Loše upravljanje rizicima može dovesti čak i do propasti banaka. Kako je prije navedeno da ne postoji samo jedan usko vezani rizik, tako ni kod kreditiranja to nije slučaj. U nastavku su navedeni neki od rizika koji su mogući prilikom ugovaranja kredita.²⁸

Kod kreditnog rizika postoji opasnost da dužnik, ne može tj. nije u mogućnosti uredno otplaćivati rate kredita. Može se reći da je to rizik koji naznačuje promjene u vrijednosti na temelju neočekivanih promjena koje su se dogodile u kvaliteti kredita.²⁹ Važno pitanje koje se nameće u kontekstu portfelja kreditnog rizika je problem izvođenja zajedničke raspodjele vjerojatnosti zbirke zadanih vremena iz funkcija marginalne raspodjele vjerojatnosti.³⁰ Kreditni rizik kao takav ima najveći utjecaj od svih rizika na račun dobiti i gubitka banke jer ne samo da ga može uvećavati, već ga mora umanjivati za taj iznos. Prilikom slabog upravljanja kreditnim rizikom u trenutku kada dolazi do naglog povećanja broja kredita, moguće je stvaranje krize u bankovnom poslovanju, čak i dovođenje do kreditne propasti.³¹ Kako bi se na neki način

²⁷ Gregurek, M., i Vidaković, N. (2011.) Bankarsko poslovanje [e-publikacija], preuzeto s https://bib.irb.hr/datoteka/908214.Bankarsko_poslovanje_24062011.pdf

²⁸ Gregurek, M., i Vidaković, N. (2011.) Bankarsko poslovanje [e-publikacija], preuzeto s https://bib.irb.hr/datoteka/908214.Bankarsko_poslovanje_24062011.pdf

²⁹ Duffie, D. i Singleton, K. J., (2012.), Credit Risk: Pricing, Measurement, and Management. Princeton Series in Finance. Princeton University Press.

³⁰ Bielecki, T. R. i Rutkowski, M. (2013.), Credit Risk: Modeling, Valuation and Hedging. Berlin, Springer Finance. Springer Science & Business Media.

³¹ Pojatina, K. (2008). CREDIT RISK, CREDIT AND ECONOMIC CYCLES IN CROATIAN BANKING. Economic research - Ekonomska istraživanja, 21 (4), 19-33. Preuzeto s <https://hrcak.srce.hr/38186>

spriječila takva situacija, potrebno je da banka u svoju politiku poslovanja uvede detaljnu i efikasnu razradu prevencije kreditnog rizika.³²

Rizik likvidnosti prikazuje kako postoji mogućnost da se promjene troškovi povezani uz zadržavanje financijskog položaja odnosno ukazuje na moguće značajno povišenje.³³ Obveza je banke da prati dospijeće svojih obveza, te uredno pratiti i kontrolirati planirani novčani tok kako bi se smanjio ovaj rizik gubitka.³⁴

Kamatni rizik naznačuje kako je moguće da se kamatne stope promjene, povećaju ili smanje. Kod ugovorene varijabilne kamatne stope, postoji opasnost da se rata otplate kredita poveća, te samim time dužnik živi u strahu tijekom cijelog roka otplate kredita, no to se može izbjeći ugovaranjem fiksne stope. Navedene promjene također mogu utjecati i na poslovanje banaka jer se očekuju promjene prihoda odnosno rashoda.³⁵

Rezidualni rizik smatra se usko povezanim sa kreditnim rizikom i to zbog njegove loše procjene. Kada se radi usporedba provjere ovog rizika sa načinom kojim se mjerio trebale bi biti adekvatne.³⁶

Rizik razrjeđenja dolazi iz situacije kada su prilikom kreditiranja potrebna osiguranja za naplatu kredita. Događa se kada traženo osiguranje nije dovoljno kako bi se namirio dani iznos. Također je moguće da osiguravajućim sredstvima se promjeni vrijednost, štoviše ona se spusti, tada dolazi do situacije gdje banka nije u mogućnosti u cijelosti namiriti svoja potraživanja.³⁷

Zbog pogrešne politike kreditiranja i loše procjene klijenta lako može doći do gubitka. Situacije sa rizicima se mogu spriječiti ili u najmanju ruku smanjiti. U takvim situacijama treba biti

³² Broz Tominac, S. (2014). Računovodstveno praćenje kreditnog rizika u bankama. Zbornik Ekonomskog fakulteta u Zagrebu, 12 (2), 75-87. Preuzeto s <https://hrcak.srce.hr/132984>

³³ Duffie, D. i Singleton, K. J., (2012.), Credit Risk: Pricing, Measurement, and Management. Princeton Series in Finance. Princeton University Press.

³⁴ Gregurek, M., i Vidaković, N. (2011.) Bankarsko poslovanje [e-publikacija], preuzeto s https://bib.irb.hr/datoteka/908214.Bankarsko_poslovanje_24062011.pdf

³⁵ Gregurek, M., i Vidaković, N. (2011.) Bankarsko poslovanje [e-publikacija], preuzeto s https://bib.irb.hr/datoteka/908214.Bankarsko_poslovanje_24062011.pdf

³⁶ Gregurek, M., i Vidaković, N. (2011.) Bankarsko poslovanje [e-publikacija], preuzeto s https://bib.irb.hr/datoteka/908214.Bankarsko_poslovanje_24062011.pdf

³⁷ Gregurek, M., i Vidaković, N. (2011.) Bankarsko poslovanje [e-publikacija], preuzeto s https://bib.irb.hr/datoteka/908214.Bankarsko_poslovanje_24062011.pdf

dobro pripremljen, znati kako baratati pojedinim informacijama u određenom trenutku, te imati adekvatno razrađenu strukturu mjera koje služe kao dodatan oprez.³⁸

2.5. Instrumenti osiguranja kredita

Tržite kredita se kroz vrijeme mijenjalo. Vrlo važnu ulogu imaju indikatori koji ukazuju na kreditne rizike. Tako je rad velikog broja zajmodavatelja bio usmjeren najprije na ublažavanje kreditnih rizika tako što su razvrstavali rizike, a ne na upravljanje financiranja zajmom u svrhu likvidnosti.³⁹ Zbog visokog rizika od ne povrata važno je koristiti instrumente osiguranja kredita.⁴⁰ Kako bi se banke osigurale da im se uredno otplaćuje kredit koji su plasirale klijentu, često traže razne instrumente kojima bi si to omogućile:⁴¹

- solidarni jamac solidarno preuzima obveze koje proizlaze iz kredita ukoliko glavni dužnik nije u mogućnosti uredno otplaćivati kredit,
- zadužnica jest dokument kojim se banci daje pravo naplate sa svih računa dužnika, samim time ima ovršna svojstva, te postoji mogućnost naplate i od jamca,
- mjenica jest dokument koji potpisuju svi sudionici u otplati kredita, temeljem kojeg se daje pravo da se iznos naplati s njihovih računa,
- dokument čijim se pristankom dužnika daje pravo na zapljenu računa,
- nekretnine kao zalog daju vjerovniku pravo naplate temeljem prodaje nekretnine, ali tek nakon što ta prava dobije preko sudskog procesa,
- pokretnine kao zalog koriste se kod kredita s namjenom kupnje pokretnine, npr. za kupnju vozila gdje kao zalog uzima kupljeno vozilo,
- zalog udjela u fondovima prihvaća se u situaciji kada je dužnik vlasnik udjela u fondovima, on te udjele može založiti te ukoliko banka ustanovi da procjena rizičnosti nije velika za pojedini fond, ona može taj zalog prihvatiti,

³⁸ Kvesić, Lj. (2013). Primjena stabla odlučivanja u kreditnom scoringu. Ekonomski vjesnik, XXVI (2), 382-389. Preuzeto s <https://hrcak.srce.hr/116135>

³⁹ Colquitt, J. (2007.), Credit Risk Management: How to Avoid Lending Disasters and Maximize Earnings, New York City, McGraw Hill Professional.

⁴⁰ Majtanova, A. (2001). THE SIGNIFICANCE AND PERSPECTIVES OF THE EXPORT CREDIT INSURANCE. Ekonomska misao i praksa, 10 (1), 131-138. Preuzeto s <https://hrcak.srce.hr/222664>

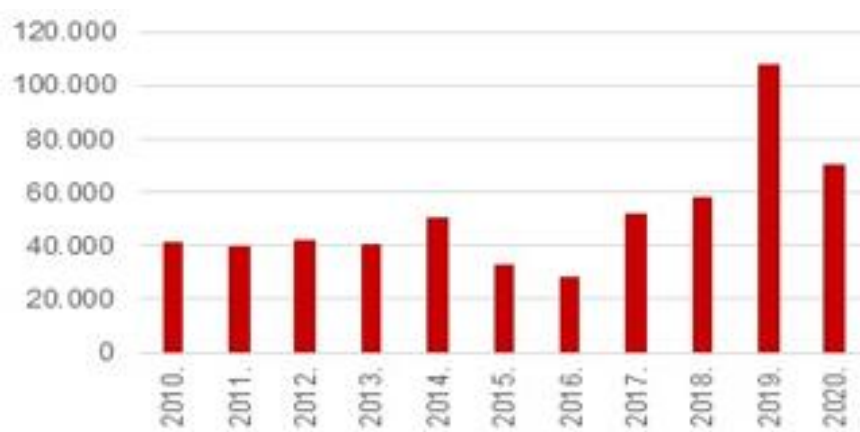
⁴¹ Hrvatski institut za financijsku edukaciju (b.d.), Instrumenti osiguranja kredita, preuzeto 09.07.2021. s <https://www.hife.hr>

- police osiguranja kao što su životno, osiguranje od nesretnog slučaja i sl., njima se vjerovniku daje pravo naplate iz ugovorene police kod osiguravajućeg društva.

Razlika između zadužnice i mjenice je brža i jednostavnija procedura izdavanja mjenice, te je zadužnicu potrebno ovjeriti kod javnog bilježnika stoga se smatra i skupljim instrumentom osiguranja.⁴²

Prilikom cjelokupne otplate kredita banka je dužna čuvati dobivene instrumente osiguranja naplate od strane dužnika, te ih u situaciji neuredne otplate može iskoristiti i na temelju njih naplatiti svoje potraživanje.⁴³

Grafikon 2. Broj ugovora o osiguranju otplate kredita u Republici Hrvatskoj

Izvor: Hanfa (Hrvatska agencija za nadzor financijskih usluga)

U grafikonu 2 zamjetan je trend rasta broja ugovora, no kako se u 2019. godini dogodio nagli porast, jasno je vidljivo kako je pojava virusa Covid-19 krajem 2019. odnosno u 2020. godini stopirala trend rasta. To se događa uslijed smanjenog obujma rada kreditnih institucija i pada cjelokupnog tržišta rada i kupovne moći pojedinca.⁴⁴

⁴² Jelenčić, M. (2015.) Uloga zadužnice kao instrumenta osiguranja naplate potraživanja u platnom prometu Republike Hrvatske, završni rad, Veleučilište u Karlovcu

⁴³ Hrvatski institut za financijsku edukaciju (b.d.), Instrumenti osiguranja kredita, preuzeto 09.07.2021. s <https://www.hife.hr/>

⁴⁴ Hrvatska agencija za nadzor financijskih usluga (b.d.) Osnovna obilježja osiguranja otplate kredita, preuzeto 09.07.2021. s <https://www.hanfa.hr/>

3. KREDITNA SPOSOBNOST STANOVNIŠTVA

Ukoliko banka želi da cjelokupni proces kreditiranja za nju završi s urednom otplatom dužnika, te na taj način ostvari prihod od kamata, dužna je obaviti procjenu kreditne sposobnosti klijenta. Kreditnu sposobnost potrebno je procijeniti prije samog sklapanja ugovora kako bi dobila sliku o tome je li klijent u mogućnosti vraćati kredit, odnosno ima li sposobnost otplate kredita.⁴⁵ Kreditiranje prije svega mora biti odgovorno, u okvirima regulative koja regulira bankovno poslovanje prilikom davanja kredita.⁴⁶

3.1. Pojam kreditne sposobnosti

Kreditna sposobnost je rezultat izračuna dobivenih informacija na temelju procjene onoga koji kredit daje, u ovome slučaju banke. Njome se određuje može li klijent uredno izvršavati sve svoje obveze dobivene kreditnim zajmom.⁴⁷

Svaka banka ima propisano, koje su informacije relevantne za njen izračun putem propisane dokumentacije i na temelju kojih pada odluka o odobravanju ili odbijanju zahtjeva za kreditom.⁴⁸ Banci je u interesu da ocjenu sposobnosti obavi uz što lakši i manje zahtjevan obujam rada kako bi sam postupak bio brži.⁴⁹ Zbog lakše odluke o prihvatljivosti kredita potrebno je imati jasno definirane i objašnjene razrede po kojima se donosi odluka. Potrebna je granica koja dijeli kritičnu, neprihvatljivu od uredne odnosno prihvatljive zone kreditiranja.⁵⁰

3.2. Procjena kreditne sposobnosti

Banka ima cilj prikupiti što je više moguće kvalitetnih, detaljnih, istinitih informacija i dokumenata kako bi njena procjena o kreditnoj sposobnosti klijenta bila što učinkovitija, bolja

⁴⁵ Ribić, D. i Vakanjac, D. (2017). PROCES KREDITIRANJA GRAĐANA OD STRANE BANAKA U REPUBLICI HRVATSKOJ. Praktični menadžment, 8 (1), 29-37. Preuzeto s <https://hrcak.srce.hr/195828>

⁴⁶ Petrović, S. i Torjanac, J. (2019). Odgovorno kreditiranje de lege lata i de lege ferenda – opća pitanja. Zbornik Pravnog fakulteta u Zagrebu, 69 (1), 37-58. <https://doi.org/10.3935/zpfz.69.1.02>

⁴⁷ Hrvatska narodna banka (b.d.), Kreditna sposobnost, preuzeto 10.07.2021. s <https://www.hnb.hr/>

⁴⁸ Hrvatska narodna banka (b.d.), Kreditna sposobnost, preuzeto 10.07.2021. s <https://www.hnb.hr/>

⁴⁹ Marković, K. (2018.) Kreditna analiza, završni rad, Fakultet ekonomije i turizma „Dr. Mijo Mirković“, Pula

⁵⁰ Mays, E. (1998.), Credit Risk Modeling: Design and Application. London, Global Professional Series. Global Professional Publishi.

i kvalitetnija. Banka daje na značaju podacima o financijskom stanju dužnika, redovna primanja, stanja na računima i sl.⁵¹ Kreditna institucija u svome poslovanju diktira proceduru i opširnost prikupljanja podataka, spomenuto postiže raznim unutarnjim propisima koje se razlikuju od institucije do institucije. S tom svrhom banka se koristi informacijama o urednosti ispunjavanja obveza po već odobrenim kreditima, zaposlenju pojedinca, te samim time i financijskim mjesečnim primanjima, o poslodavcu kod kojeg je zajmotražitelj u radnom odnosu, bračni status, ukoliko ih ima, koliki je broj osoba koje uzdržava.⁵²

Zaposlenik u banci također ima važnu ulogu u donošenju odluke, on na temelju svog subjektivnog dojma kojeg je stekao u razgovoru s potencijalnim dužnikom, može prosuditi pojedinca, kakvog je karaktera, njegovo ponašanje i slično. Naravno kako bi to mogao mora imati određenu dozu iskustva u svome radu, kako bi takvu procjenu obavio jednostavnije, brže i što je moguće točnije. Banka ako ima određene sumnje prema klijentu, da neće biti u mogućnosti otplaćivati posuđeni iznos, može od njega zatražiti sudužnika, jamca, te se koristi ostalim instrumentima osiguranja otplate kredita koji su ranije navedeni u ovome radu. Također, banka može aktivirati i prema vlastitom redosljedu se naplatiti iz željenih instrumenata osiguranja.⁵³

3.3. Zaposlenost i nezaposlenost u Republici Hrvatskoj

Važnu ulogu u procesu kreditiranja ima pitanje zaposlenosti koje je ujedno i jedno od presudnih na temelju kojeg banka može zahtjev klijenta prihvatiti odnosno odbaciti. Početkom 2020. godine zaposlenost je nastavila trend rasta s kojim je završila u 2019. godini, no kako je pandemija uzrokovana virusom Covid-19 uzela maha, trend se drastično počeo mijenjat, odnosno mjerio je strašan pad u prvoj polovici 2020.. U ožujku 2020. je eskalirala situacija sa virusom, te su poduzete mjere opreza kako ne bi došlo do širenja virusa. Antivirusne mjere dovele su do zatvaranja mnogih poslovnih objekata radi sigurnosti, no kako su zaposlenima potrebna financijska sredstva za osnovni životni standard mnogi poslodavci zatvorili su trajno svoje objekte jer nisu imali prihode na temelju kojih bi isplaćivali plaće, te samim time velik

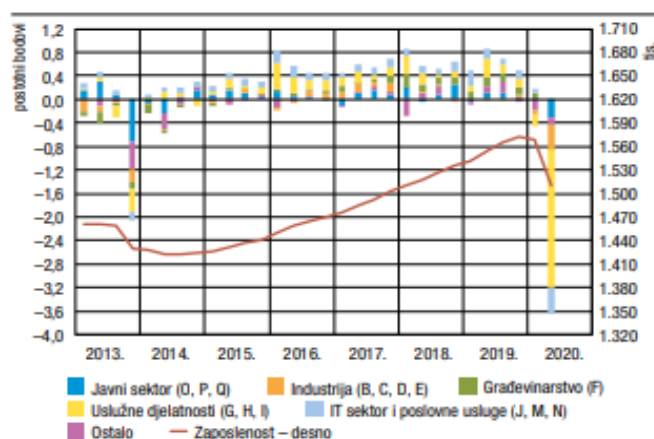
⁵¹ Ribić, D. (2011). PROCJENA KREDITNOG RIZIKA. Praktični menadžment, 2 (1), 107-114. Preuzeto s <https://hrcak.srce.hr/71854>

⁵² Progreso grupa (b.d.), Kreditna sposobnost – kako je izračunati, preuzeto 04. lipnja 2021. s <https://www.progreso.hr>

⁵³ Progreso grupa (b.d.), Kreditna sposobnost – kako je izračunati, preuzeto 04. lipnja 2021. s <https://www.progreso.hr>

broj radnog osoblja poslali su na burzu rada. U ožujku 2020. se uključuje država i poslodavcima nudi financijsku pomoć temeljem mjera potpora za održavanje radnih mjesta.⁵⁴

Grafikon 3. Zaposlenost po djelatnostima NKD-a (1. polugodište 2020.)

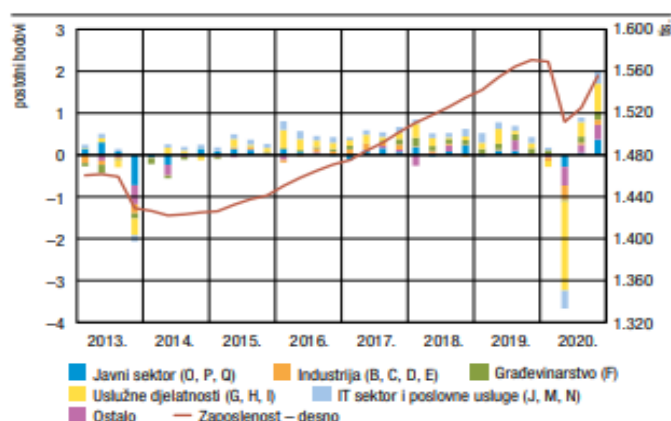
Izvor: Hrvatska narodna banka (2020. godina)

Najžešću pogođenost mjerio je ugostiteljsko smještajni sektor. Zaključno s mjesecom lipnjem 2020. zaposlenost je pala za oko 3% u odnosu na godinu ranije. Gledajući prijašnje godine, došla je na razinu lipnja 2018.⁵⁵

⁵⁴ HNB (2020.), Polugodišnja informacija o financijskom stanju, stupnju ostvarenja stabilnosti cijena i provedbi monetarne politike u prvom polugodištu 2020 [e-publikacija], preuzeto s <file:///C:/Users/filip/Downloads/h-polugodisnja-informacija-1polugodiste2020.pdf>

⁵⁵ HNB (2020.), Polugodišnja informacija o financijskom stanju, stupnju ostvarenja stabilnosti cijena i provedbi monetarne politike u prvom polugodištu 2020 [e-publikacija], preuzeto s <file:///C:/Users/filip/Downloads/h-polugodisnja-informacija-1polugodiste2020.pdf>

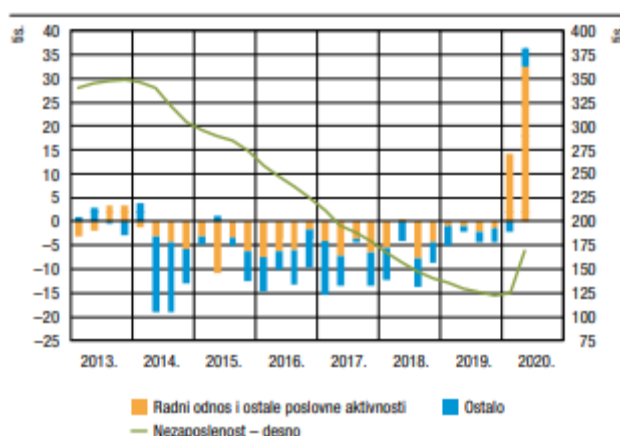
Grafikon 4. Zaposlenost po djelatnostima NKD-a (2. polugodište 2020.)

Izvor: Hrvatska narodna banka (2021. godina)

U drugoj polovici 2020. zaposlenost je bilježila rast. Krajem godine ozbiljno se približila pred virusnoj situaciji, te je bila niža za manje od 1% u usporedbi s krajem 2019. Potpore poslodavcima koje su počele u ožujku, nastavljene su i u drugoj polovici 2020., ali znatno manjeg obuhvata. Tako je u prva tri mjeseca pandemije bilo obuhvaćeno gotovo 28%, da bi u drugom polugodištu bilo smanjeno na manje od 7% ukopnog broja zaposlenih.⁵⁶

Grafikon 5. Ukupna nezaposlenost (1. polugodište 2020.)

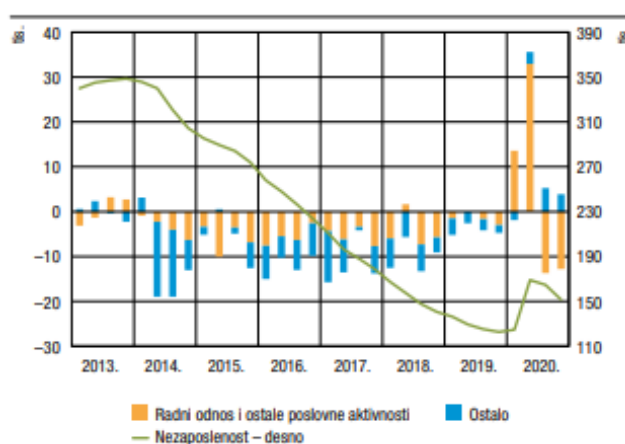

Izvor: Hrvatska narodna banka (2020. godina)

⁵⁶ HNB (2021.), Polugodišnja informacija o financijskom stanju, stupnju ostvarenja stabilnosti cijena i provedbi monetarne politike u drugom polugodištu 2020. [e-publikacija], preuzeto s <https://www.hnb.hr/documents/20182/3688187/h-polugodisnja-informacija-2polugodiste2020.pdf/70f86c62-77d5-fad0-2785-33877300a0bf>

Nakon dugogodišnjeg pada nezaposlenosti, mjesec ožujak u 2020. godini donosi velike promjene. Evidencija koju vodi Hrvatski zavod za zapošljavanje bilježi veliki rast broja nezaposlenih osoba. Tek u svibnju 2020. dolazi do usporavanja trenda, da bi u lipnju čak mjerila pad. Posljedica je to uzrokovana dolaskom ljeta i turističke sezone, kada je povećana potražnja za radnom snagom.⁵⁷

Grafikon 6. Ukupna nezaposlenost (2. polugodište 2020.)

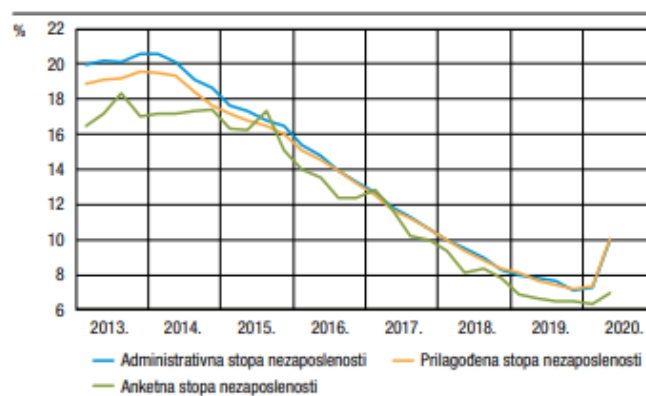
Izvor: Hrvatska narodna banka (2021. godina)

Dolaskom ljetne sezone, treći kvartal 2020. temeljem velikog broja odjava radno sposobnih osoba sa Hrvatskog zavoda za zapošljavanje i povećanjem broja zaposlenih, bilježi pad nezaposlenosti. Samim time takav trend se nastavlja i u četvrtom kvartalu, ali je situacija krajem godine u usporedbi sa 2019. i dalje u puno gore stanju.⁵⁸

⁵⁷ HNB (2020.), Polugodišnja informacija o financijskom stanju, stupnju ostvarenja stabilnosti cijena i provedbi monetarne politike u prvom polugodištu 2020 [e-publikacija], preuzeto s <file:///C:/Users/filip/Downloads/h-polugodisnja-informacija-1polugodiste2020.pdf>

⁵⁸ HNB (2021.), Polugodišnja informacija o financijskom stanju, stupnju ostvarenja stabilnosti cijena i provedbi monetarne politike u drugom polugodištu 2020. [e-publikacija], preuzeto s <https://www.hnb.hr/documents/20182/3688187/h-polugodisnja-informacija-2polugodiste2020.pdf/70f86c62-77d5-fad0-2785-33877300a0bf>

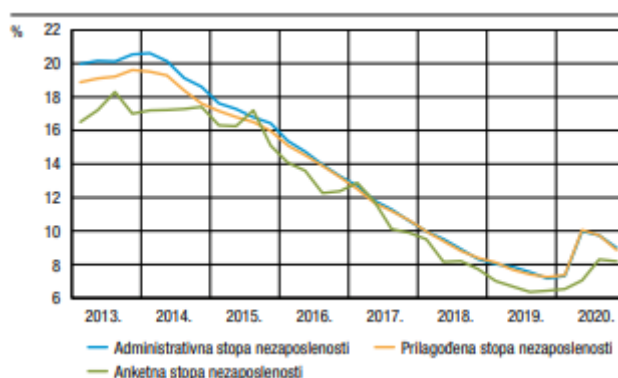
Grafikon 7. Stope nezaposlenosti (1. polugodište 2020.)

Izvor: Hrvatska narodna banka (2020.godina)

Tijekom prva dva mjeseca 2020. stopa nezaposlenosti nije mjerila promjene u odnosu na zadnji mjesec prethodne godine, te je iznosila približno 7%. U narednim mjesecima, pojavom virusa i strogih mjera opreza koje su posljedično brojile i zatvaranje brojnih objekata, stopa nezaposlenosti se povećala i iznosila je nešto više od 10% radno sposobnih osoba. Do malog smanjenja došlo je u lipnju, no u usporedbi s lipnjem iz 2019., uočila se promjena od gotovo 2,5 postotna boda.⁵⁹

Grafikon 8. Stope nezaposlenosti (2. polugodište 2020.)

Izvor: Hrvatska narodna banka (2021. godina)

⁵⁹ HNB (2020.), Polugodišnja informacija o financijskom stanju, stupnju ostvarenja stabilnosti cijena i provedbi monetarne politike u prvom polugodištu 2020 [e-publikacija], preuzeto s <file:///C:/Users/filip/Downloads/h-polugodisnja-informacija-1polugodiste2020.pdf>

Završetkom prvog polugodišta, odnosno početkom drugog, stopa nezaposlenosti iznosila je oko 10% da bi se na kraju drugog polugodišta smanjila na 9% radno sposobnih osoba. U usporedbi s krajem 2019. godine, dogodila se promjena u povećanju od gotovo 2 postotna boda.⁶⁰

Država je svojim financijskim potporama za isplatu plaće, kako bi poslodavci lakše podnijeli krizu i očuvali radna mjesta, usporila i ublažila opadajući trend. Nakon mjeseca travnja i svibnja gdje se nastavio opadajući trend broja zaposlenih, u mjesecu lipnju nakon popravljivanja pandemijske situacije, dolaskom turističke sezone i povećanjem ponude radnih mjesta, trend je u blagom porastu.⁶¹

Bolja situacija započeta na kraju prve polovice 2020. nastavljena je i početkom drugog polugodišta usred popuštanja epidemioloških mjera. Da bi se u listopadu i studenome situacija ponovno pogoršala, no neka su se poduzeća, temeljem početka pandemijske situacije i loših uvjeta rada, uspjela prilagoditi kriznoj situaciji, tako da je zaposlenost ostala u rastućem trendu.⁶²

3.4. Plaće radnika

Situacija uzrokovana virusom utjecala je na cjelokupno gospodarstvo, stoga i na kretanje plaća radnika. U usporedbi sa krajem 2019., prvi kvartal 2020. bilježi rast u plaćama zaposlenih.⁶³

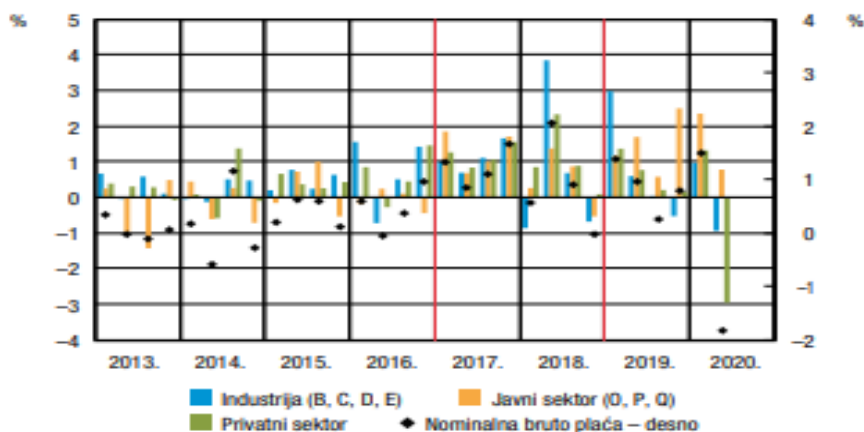
⁶⁰ HNB (2021.), Polugodišnja informacija o financijskom stanju, stupnju ostvarenja stabilnosti cijena i provedbi monetarne politike u drugom polugodištu 2020. [e-publikacija], preuzeto s <https://www.hnb.hr/documents/20182/3688187/h-polugodisnja-informacija-2polugodiste2020.pdf/70f86c62-77d5-fad0-2785-33877300a0bf>

⁶¹ HNB (2021.), Polugodišnja informacija o financijskom stanju, stupnju ostvarenja stabilnosti cijena i provedbi monetarne politike u drugom polugodištu 2020. [e-publikacija], preuzeto s <https://www.hnb.hr/documents/20182/3688187/h-polugodisnja-informacija-2polugodiste2020.pdf/70f86c62-77d5-fad0-2785-33877300a0bf>

⁶² HNB (2021.), Polugodišnja informacija o financijskom stanju, stupnju ostvarenja stabilnosti cijena i provedbi monetarne politike u drugom polugodištu 2020. [e-publikacija], preuzeto s <https://www.hnb.hr/documents/20182/3688187/h-polugodisnja-informacija-2polugodiste2020.pdf/70f86c62-77d5-fad0-2785-33877300a0bf>

⁶³ HNB (2020.), Polugodišnja informacija o financijskom stanju, stupnju ostvarenja stabilnosti cijena i provedbi monetarne politike u prvom polugodištu 2020 [e-publikacija], preuzeto s <file:///C:/Users/filip/Downloads/h-polugodisnja-informacija-1polugodiste2020.pdf>

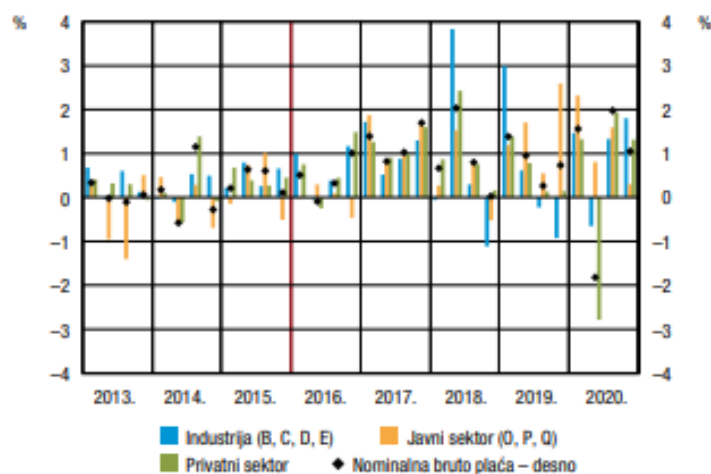
Grafikon 9. Prosječna bruto plaća prema djelatnostima NKD-a (1. polugodište 2020.)

Izvor: Hrvatska narodna banka (2020. godina)

Prosječna bruto plaća isplaćena u travnju smanjila se za preko 2% u odnosu na ožujak iste godine. Događa se neravnoteža između privatnog i javnog sektora u pogledu smanjenja plaća. Javni sektor bilježi tek površno smanjenje, dok su u privatnom dogodio značajniji pad. Tokom lipnja 2020. zabilježeno je povećanje u odnosu na svibanj, ujedno u usporedbi s lipnjem 2019. godine, također je zamjetan slabiji rast.⁶⁴

Grafikon 10. Prosječna bruto plaća prema djelatnostima NKD-a (2. polugodište 2020.)

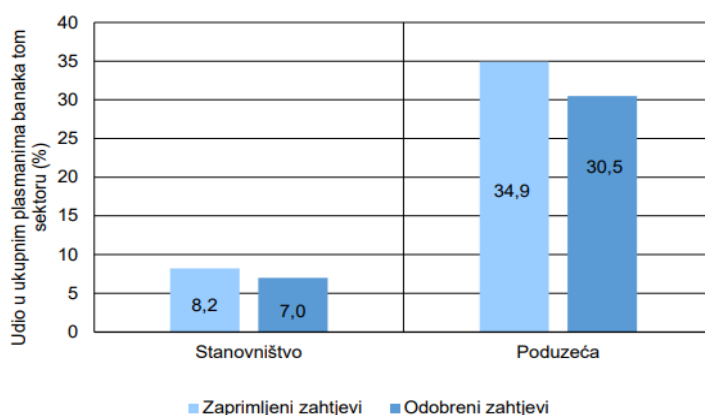
Izvor: Hrvatska narodna banka (2021. godina)

⁶⁴ HNB (2020.), Polugodišnja informacija o financijskom stanju, stupnju ostvarenja stabilnosti cijena i provedbi monetarne politike u prvom polugodištu 2020 [e-publikacija], preuzeto s <file:///C:/Users/filip/Downloads/h-polugodisnja-informacija-1polugodiste2020.pdf>

Treći kvartal bilježi rast prosječne bruto plaće za oko 2%. Kako je privatni sektor u prvom pogodio snažan pad, tako se u drugom polugodištu dogodio snažan rast plaća. Krajem godine se taj rast usporio, te se u javnom sektoru nisu dogodile značajne promjene. Prosječna se plaća tako povećala za 3% u odnosu na kraj prijašnje godine, te se dogodio rast u javnom za 5%, dok u privatnom sektoru otprilike za 2%.⁶⁵

Stanovnicima koji su ostali bez redovnih financijskih primanja ili su im ta primanja znatno manja, te nisu u mogućnosti uredno otplaćivati svoj kredit, banka im je dala mogućnost moratorija na kredit, odnosno odgodu plaćanja. Za takav se odabir odlučilo nekoliko tisuća građana koji su podnijeli zahtjev za odgodom.⁶⁶

Grafikon 11. Zaprimljeni i odobreni zahtjevi za odgodom plaćanja

Izvor: Hrvatska narodna banka (2021. godina)

Odgodu plaćanja zatražilo je malo više od 8% građana od ukupnog broja danih kredita sektoru stanovništva. Od podnijetih zahtjeva, nije ih odobreno 1%, što daje informaciju da ih je 7% odobreno. (Grafikon 11) Zbog promjene u kvaliteti financijske sposobnosti građana mnogi kreditni plasmani nisu bili prihodujući za banku.⁶⁷

⁶⁵ HNB (2021.), Polugodišnja informacija o financijskom stanju, stupnju ostvarenja stabilnosti cijena i provedbi monetarne politike u drugom polugodištu 2020. [e-publikacija], preuzeto s <https://www.hnb.hr/documents/20182/3688187/h-polugodisnja-informacija-2polugodiste2020.pdf/70f86c62-77d5-fad0-2785-33877300a0bf>

⁶⁶ Hrvatska narodna banka (2020.), Kreditna i monetarna politika u 2021. i uvođenje eura, preuzeto 5. lipnja 2021. s <https://www.hnb.hr>

⁶⁷ Hrvatska narodna banka (2020.), Kreditna i monetarna politika u 2021. i uvođenje eura, preuzeto 5. lipnja 2021. s <https://www.hnb.hr>

4. ANALIZA UTJECAJA KRIZE COVID-19 NA KREDITIRANJE STANOVNIŠTVA

Analiza kreditne sposobnosti građana pod utjecajem virusa Covid-19 izrađena je prema podacima banaka, temeljem kojih se dobivaju informacije o politici banke prilikom odobravanja kredita te kako se kretala potražnja za kreditima u razdoblju od pojave virusa.⁶⁸

Pojava Covid-19 utjecala je na gospodarstvo i građanstvo u velikoj mjeri. Kako su ljudi zbog mjera opreza morali ostati kod svojih kuća, dogodio se znatan pad u potražnji na temelju kojeg su mnoga poduzeća morala zaustavljati proizvodnju i zatvarati svoje poslovnice te samim time utjecala na financijsku moć stanovništva jer je velik broj ostao bez radnog mjesta. To je rezultiralo i promjenu ponude i potražnje kredita banaka jer se dogodila promjena u kreditnoj sposobnosti građana.⁶⁹

Unatoč kriznoj situaciji uzrokovanoj virusom, banke su uspjele na temelju svoje likvidnosti poslovati sigurno i stabilno. U cijelu situaciju se uključila i Hrvatska narodna banka te svojim smjernicama olakšala velikim dijelom poslovanje kreditnih institucija tokom krizne situacije. Kreditne su institucije svojim financijskim proizvodima najviše koristile državi. Koliko su državi bili potrebni krediti, pokazuje podatak da se čak za 18% povisilo kreditiranje države. Dok je stanovništvo imalo puno manju potrebu za kreditima.⁷⁰

Zbog strogih epidemioloških mjera na početku pandemije i nemogućnošću standardne zarade pojedinca, povećao se kreditni rizik banaka. Uz to povećao se broj neprihodujućih kredita kao posljedica lošije kreditne sposobnosti građana u kriznoj situaciji, jer banke nisu bile u

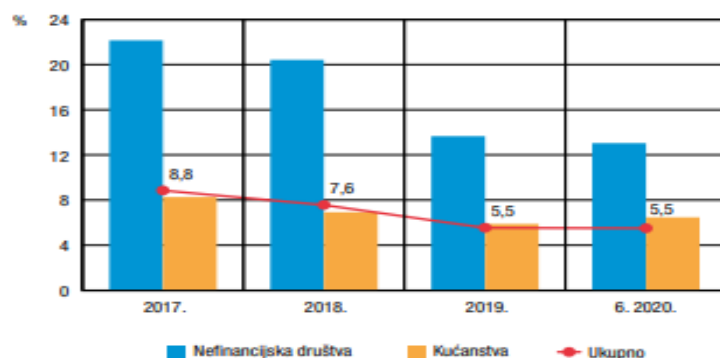
⁶⁸ Hrvatska narodna banka (b.d.), Anketa o kreditnoj aktivnosti banaka, preuzeto s <https://www.hnb.hr/statistika/anketna-istrazivanja/anketa-o-kreditnoj-aktivnosti-banaka>

⁶⁹ Rogić Dumančić, L., Bogdan, Ž., Raguž Krišić, I., (2020). "Utjecaj COVID-19 krize na hrvatsko gospodarstvo," Tradicionalni skup Hrvatskog društva ekonomista u Opatiji - objavljena poglavlja, u: Josip Tica & Katarina Bačić (ed.), Ekonomska politika u 2021. godini - Hrvatska poslije pandemije, volume 28, chapter 4, pages 121- 163, Hrvatsko društvo ekonomista (Croatian Society of Economists)

⁷⁰ HNB (2020.), Polugodišnja informacija o financijskom stanju, stupnju ostvarenja stabilnosti cijena i provedbi monetarne politike u prvom polugodištu 2020 [e-publikacija], preuzeto s <file:///C:/Users/filip/Downloads/h-polugodisnja-informacija-1polugodiste2020.pdf>

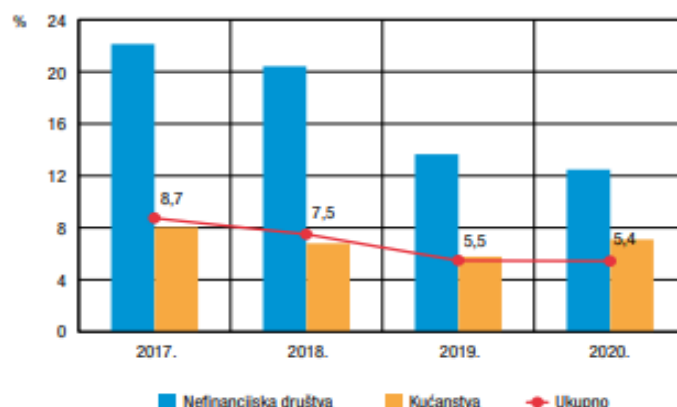
moćnosti naplatiti svoja potraživanja. Nakon dugogodišnjeg padajućeg trenda, pogoršala se i kvaliteta kredita sektoru stanovništva. (Grafikon 12)⁷¹

Grafikon 12. Udio neprihodujućih kredita u ukupnim kreditima banaka (1. polugodište 2020.)

Izvor: Hrvatska narodna banka (2020. godine)

Grafikon 13. Udio neprihodujućih kredita u ukupnim kreditima banaka (2. polugodište 2020.)

Izvor: Hrvatska narodna banka (2021. godina)

Na kraju 2020. udio neprihodujućih kredita sektoru stanovništva se povećao na 7% u odnosu na 2019. godinu kada je iznosio oko 6%. (Grafikon 13)⁷²

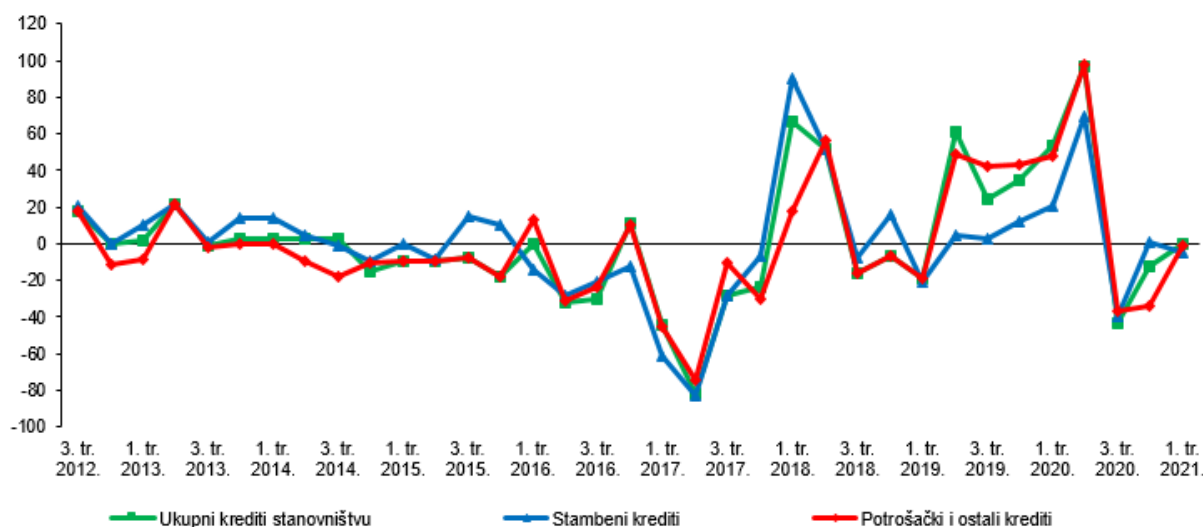
⁷¹ HNB (2020.), Polugodišnja informacija o financijskom stanju, stupnju ostvarenja stabilnosti cijena i provedbi monetarne politike u prvom polugodištu 2020 [e-publikacija], preuzeto s <file:///C:/Users/filip/Downloads/h-polugodisnja-informacija-1polugodiste2020.pdf>

⁷² HNB (2021.), Polugodišnja informacija o financijskom stanju, stupnju ostvarenja stabilnosti cijena i provedbi monetarne politike u drugom polugodištu 2020. [e-publikacija], preuzeto s

4.1. Promjene u politikama kreditiranja banaka i činitelji tih promjena

Potrebno je naglasiti kako je zbog krize došlo do promjene načina utvrđivanja kreditne sposobnosti, pooštreni su kriteriji za odobravanje kredita.⁷³

Grafikon 14. Promjena standarda odobravanja kredita

Izvor: Hrvatska narodna banka (2021. godina)

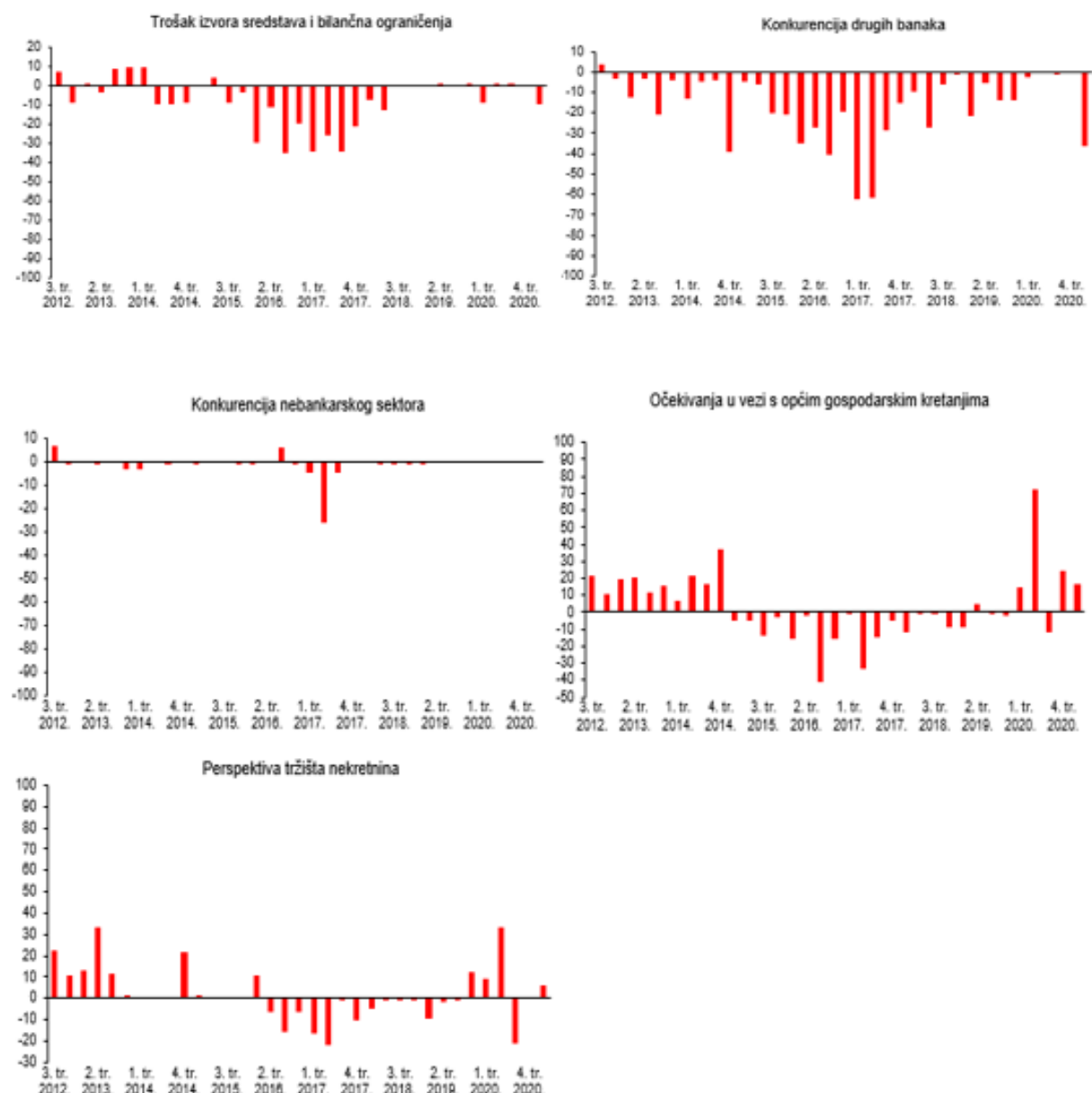
Od pojave krize Covid-19 početkom 2020. godine i strogih epidemioloških mjera vidljivo je kako su se standardi odobravanja kredita znatno pooštrili, što ukazuje na činjenicu da su gotovo sve banke pooštrile svoje standarde odobravanja kredita. (Grafikon 14) Vrhunac pooštavanja dogodio se tijekom drugog kvartala kada je situacija bila najozbiljnija, dok se već u trećem kvartalu dogodilo znatno ublažavanje kod većine banaka. Četvrti kvartal 2020. na temelju ponovne komplikacije sa Covid-19 situacijom, dovodi do blagog pooštavanja, ali ni približno kako je to bilo na početku krize, kada je cijela situacija bila nepoznata.⁷⁴

<https://www.hnb.hr/documents/20182/3688187/h-polugodisnja-informacija-2polugodiste2020.pdf/70f86c62-77d5-fad0-2785-33877300a0bf>

⁷³ Hrvatska narodna banka (b.d.), Anketa o kreditnoj aktivnosti banaka, preuzeto s <https://www.hnb.hr/statistika/anketna-istrasivanje/anketa-o-kreditnoj-aktivnosti-banaka>

⁷⁴ Hrvatska narodna banka (b.d.), Anketa o kreditnoj aktivnosti banaka, preuzeto s <https://www.hnb.hr/statistika/anketna-istrasivanje/anketa-o-kreditnoj-aktivnosti-banaka>

Grafikon 15. Činitelji koji su utjecali na standarde odobravanja stambenih kredita

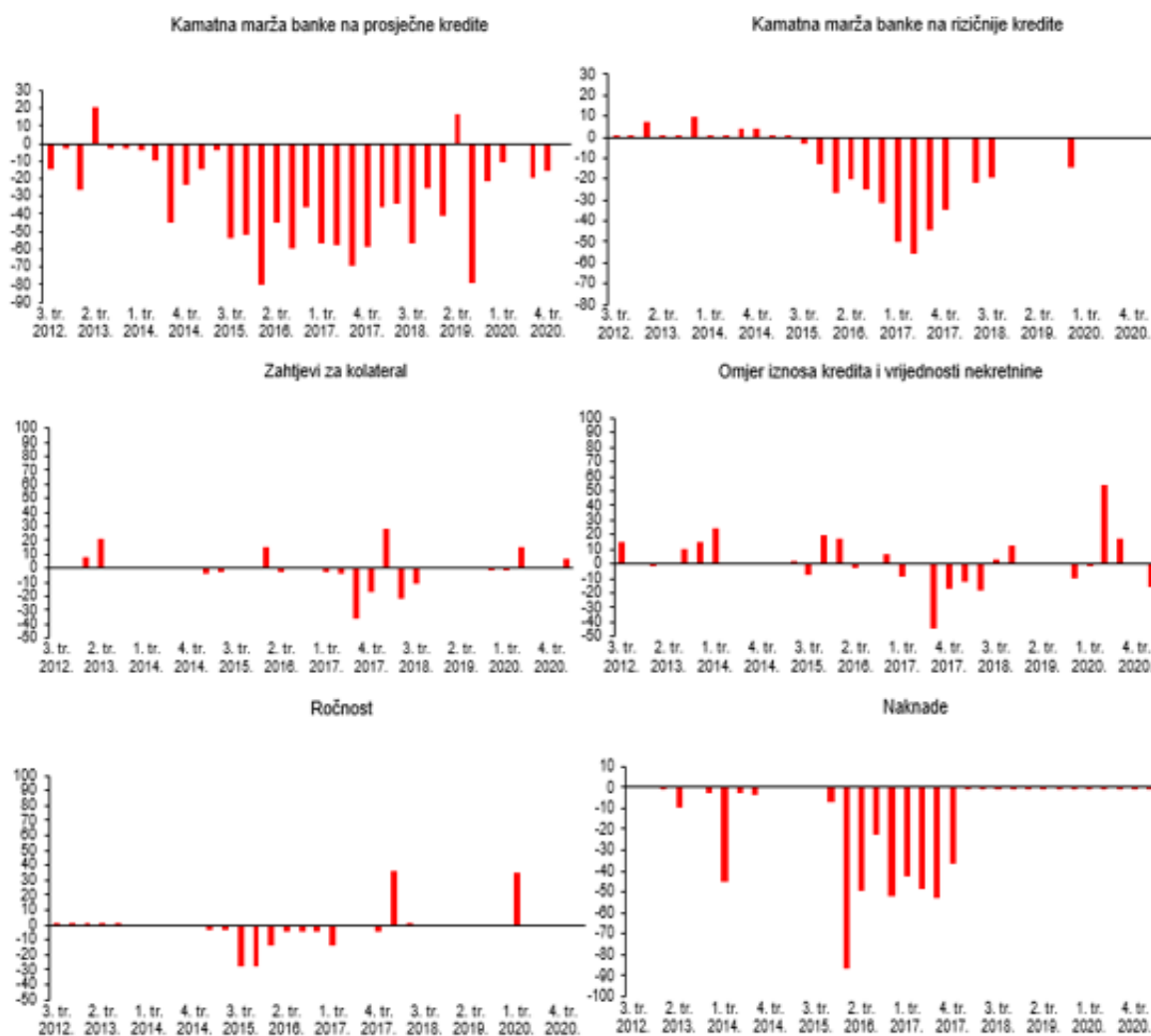
Izvor: Hrvatska narodna banka (2021. godina)

Čimbenici koji mogu utjecati na kretanje standarda odobravanja kredita su pritisak konkurencije, trošak izvora sredstava i bilančna ograničenja, te percepcija rizika. Ono što je kroz godine najviše utjecalo na kretanje standarda, jest konkurencija drugih banaka. No pojavom virusa Covid-19, ono nije imalo gotovo nikakav utjecaj kao ni konkurencija nebankarskog sustava, tek se u četvrtom kvartalu 2020. događa promjena, kada konkurencija drugih banaka znatnije pridonosi ublažavanju standarda. Takva se promjena događa u situaciji

pojave cjepiva protiv virusa i kada se cjelokupna situacija oko virusa počela smirivat i normalizirat.⁷⁵

Očekivanja u vezi s općim gospodarskim kretanjima, u drugom kvartalu, kada je cjelokupno gospodarstvo najviše patilo zbog neizvjesne situacije, dovela su do najznačajnijeg utjecaja na standarde, te su ih znatno pooštrili.⁷⁶ (Grafikon 15)

Grafikon 16. Promjena uvjeta odobravanja kredita

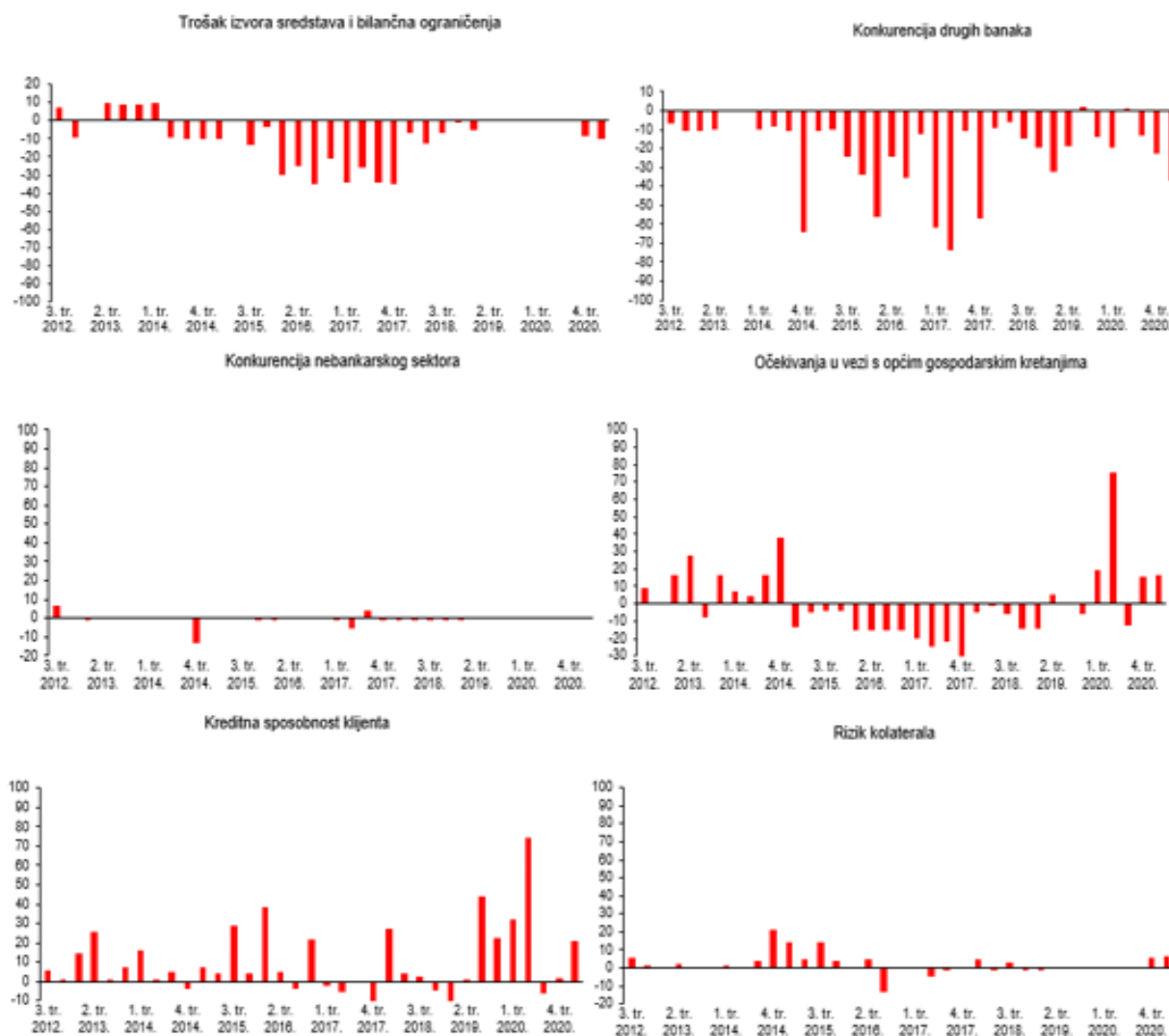
Izvor: Hrvatska narodna banka (2021. godina)

⁷⁵ Hrvatska narodna banka (b.d.), Anketa o kreditnoj aktivnosti banaka, preuzeto s <https://www.hnb.hr/statistika/anketna-istrasivanje/anketa-o-kreditnoj-aktivnosti-banaka>

⁷⁶ Hrvatska narodna banka (b.d.), Anketa o kreditnoj aktivnosti banaka, preuzeto s <https://www.hnb.hr/statistika/anketna-istrasivanje/anketa-o-kreditnoj-aktivnosti-banaka>

Što se cijene kredita tiče, prema podacima vidljivim na grafovima, za vrijeme Covida-19 na ublažavanje uvjeta ponajviše su utjecale kamatne marže na prosječnim kreditima, dok marža na rizičnijim kreditima nije utjecala na uvjete. Od ostalih kreditnih uvjeta, na pooštavanje je najviše utjecao omjer kredita i vrijednosti nekretnine, a u blažoj mjeri to su činili zahtjevi za kolateralom. Dok ročnost i naknade nisu bitno utjecali na uvjete odobravanja.⁷⁷ (Grafikon 16)

Grafikon 17. Činitelji koji su utjecali na standarde odobravanja potrošačkih i ostalih kredita

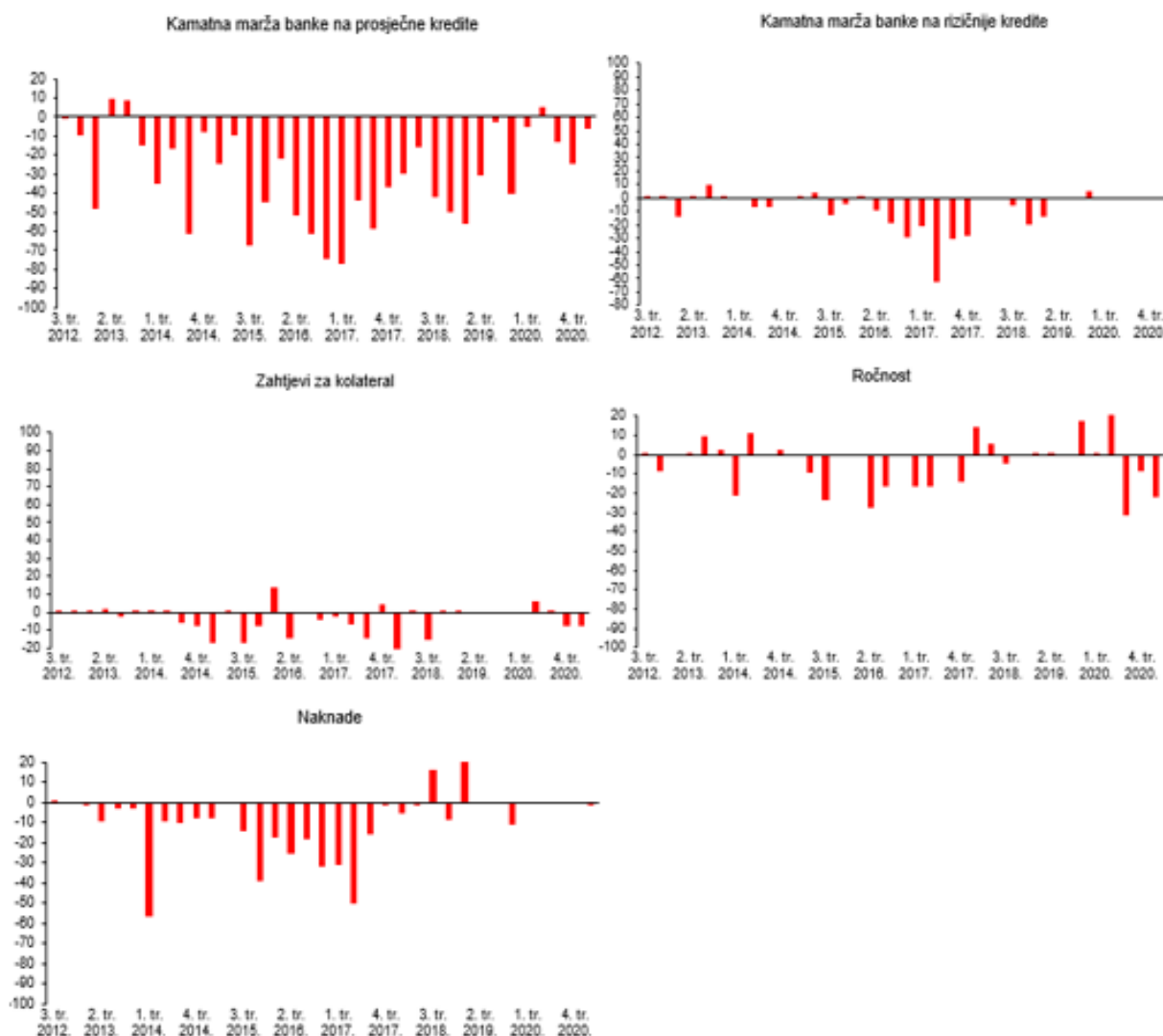

Izvor: Hrvatska narodna banka (2021. godina)

⁷⁷ Hrvatska narodna banka (b.d.), Anкета o kreditnoj aktivnosti banaka, preuzeto s <https://www.hnb.hr/statistika/anketna-istrazivanja/anketa-o-kreditnoj-aktivnosti-banaka>

Trošak izvora sredstava i bilančna ograničenja donekle su pridonijeli ublažavanju standarda odobravanja kredita. Pritisak konkurencije također je pridonio ublažavanju i to znatno kod drugih banaka. Do znatnog pooštrenja su dovela očekivanja u vezi općih gospodarskih kretanja na početku izvanredne situacije s virusom i kada je velika briga bila o kreditnoj sposobnosti klijenta. Dok je rizik kolaterala donekle utjecao na pooštrenje. Situacija dosta slična kao i kod stambenih kredita. (Grafikon 17)⁷⁸

Grafikon 18. Promjena uvjeta odobravanja potrošačkih i ostalih kredita

Izvor: Hrvatska narodna banka (2021. godina)

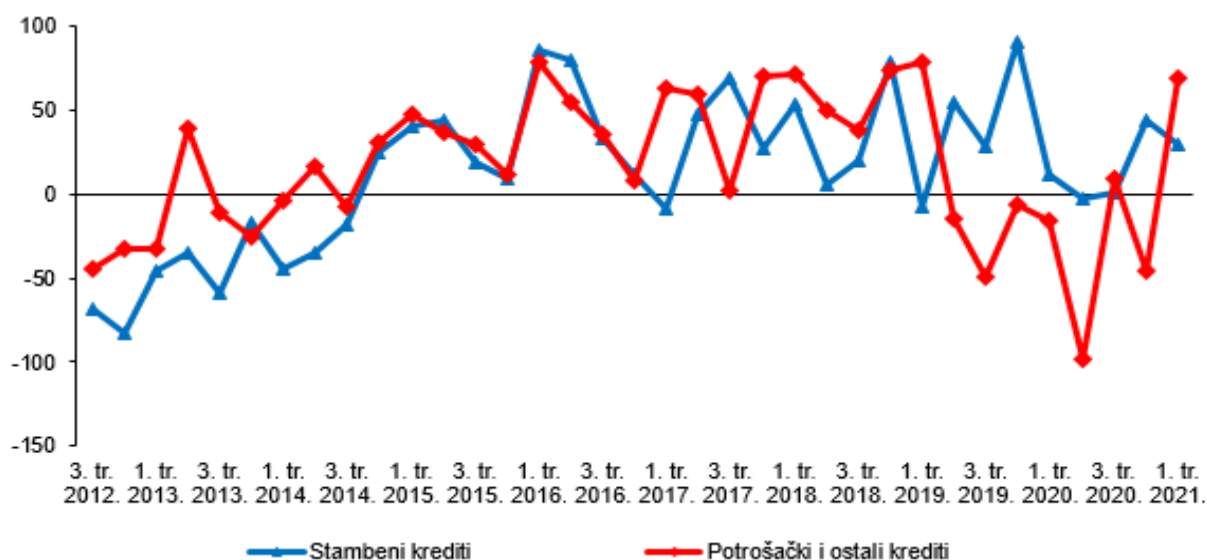
⁷⁸ Hrvatska narodna banka (b.d.), Anketa o kreditnoj aktivnosti banaka, preuzeto s <https://www.hnb.hr/statistika/anketna-istrazivanja/anketa-o-kreditnoj-aktivnosti-banaka>

Kamatna marža banke na prosječne kredite je donekle ublažena, dok je na rizičnije kredite gotovo ne promjenjena. Ostali kreditni uvjeti, kao što su zahtjevi za kolateralom, naknade i ročnost su se također donekle ublažili.⁷⁹

4.2. Promjene u potražnji za kreditima i činitelji tih promjena

Utjecaj krize na kreditnu sposobnost građana može se promatrati kroz potražnju za kreditima. Grafikon 19 prikazuje koliko se drastična promjena u potražnji za kreditima dogodila od razdoblja pojave krize Covid-19.⁸⁰

Grafikon 19. Promjena potražnje stanovništva za kreditima

Izvor: Hrvatska narodna banka (2021. godina)

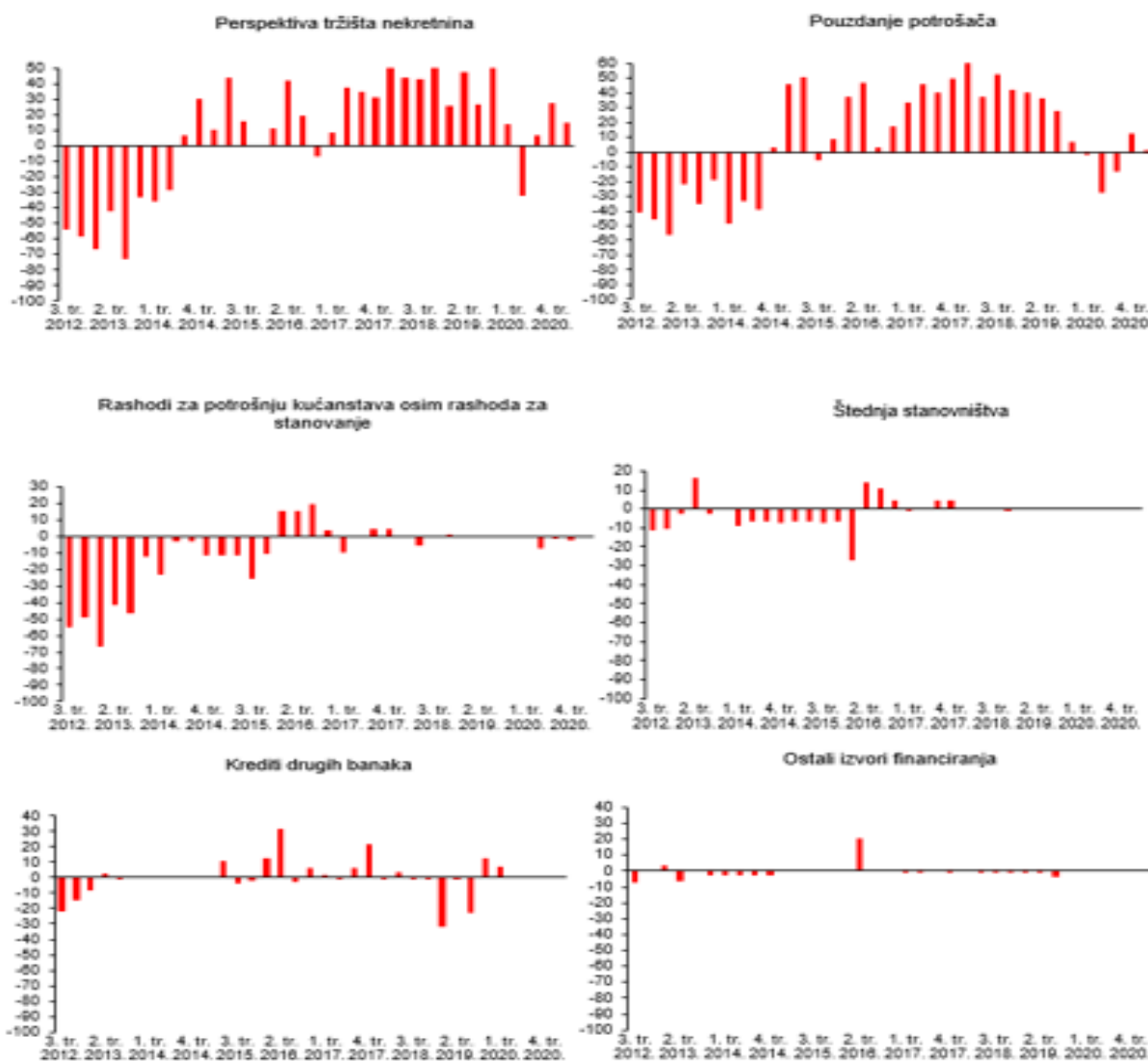
Gledajući 2020. godinu i kretanje trenda potražnje usred Covid-19 situacije, vidljivo je kako u početnoj fazi, u fazi nesigurnosti i neizvjesnoj situaciji dolazi do drastičnog pada potražnje. Dolaskom bolje epidemiološke situacije, popuštanja striktnih mjera opreza i bolje gospodarske situacije u trećem kvartalu, vidljivo je kako potražnja za kreditima ponovno raste. Da bi se

⁷⁹ Hrvatska narodna banka (b.d.), Anketa o kreditnoj aktivnosti banaka, preuzeto s <https://www.hnb.hr/statistika/anketna-istrasivanja/anketa-o-kreditnoj-aktivnosti-banaka>

⁸⁰ Hrvatska narodna banka (b.d.), Anketa o kreditnoj aktivnosti banaka, preuzeto s <https://www.hnb.hr/statistika/anketna-istrasivanja/anketa-o-kreditnoj-aktivnosti-banaka>

nakon ljetne sezone i dolaska hladnijih dana, pod pretpostavkom da se tako virus brže širi, dolazi ponovni pad potražnje zbog nesigurnosti stanovništva.⁸¹

Grafikon 20. Činitelji koji su utjecali na potražnju za stambenim kreditima

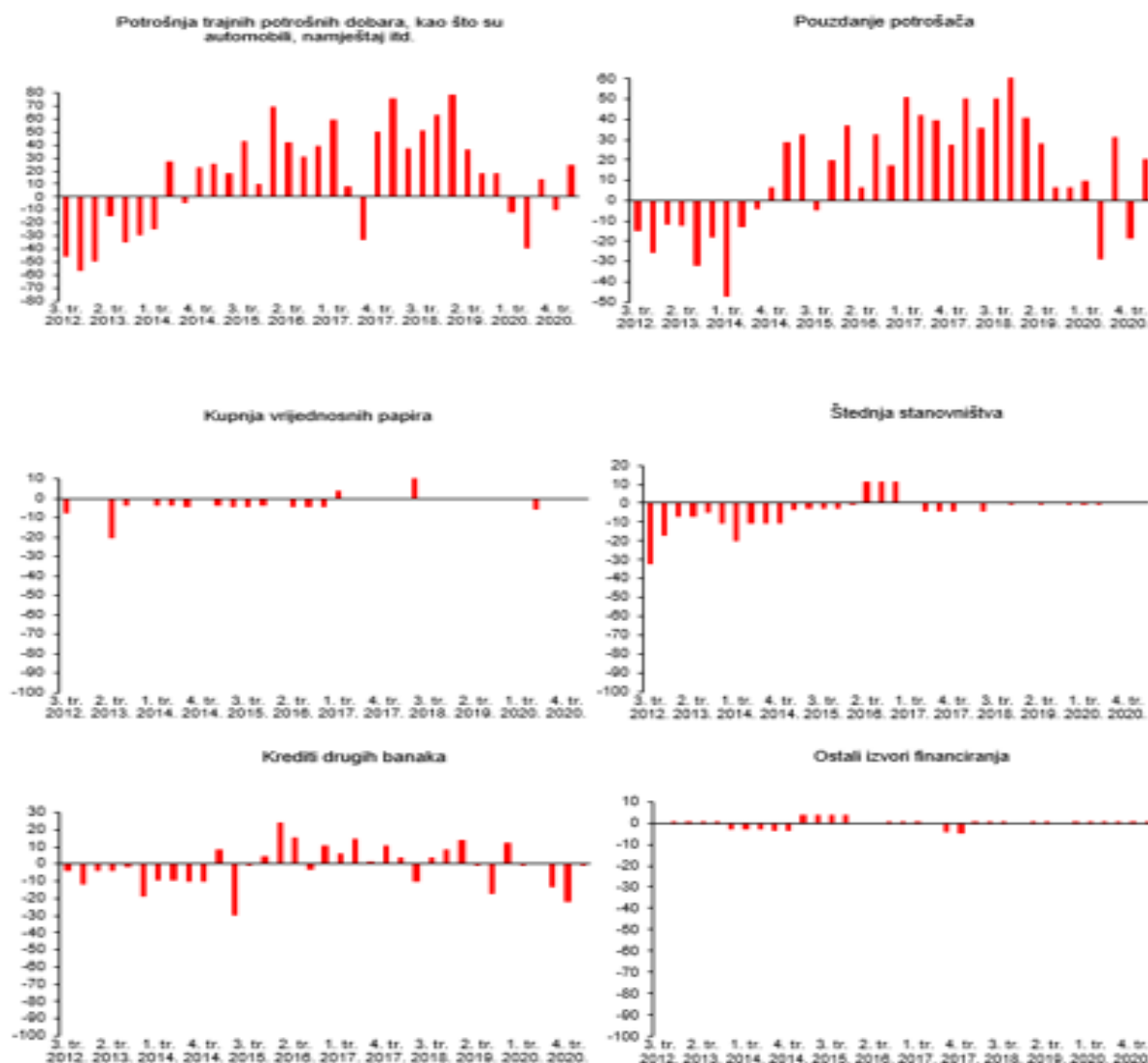
Izvor: Hrvatska narodna banka (2021. godina)

Na temelju potrebe za financiranjem donekle su pridonijele za povećanjem potražnje, pouzdanje potrošača i perspektiva tržišta nekretnina, ali tek nakon drugog odnosno trećeg kvartala jer je u tom razdoblju prevladavala najveća nesigurnost povezana s virusom.

⁸¹ Hrvatska narodna banka (b.d.), Anketa o kreditnoj aktivnosti banaka, preuzeto s <https://www.hnb.hr/statistika/anketna-istrazivanja/anketa-o-kreditnoj-aktivnosti-banaka>

Korištenje alternativnih metoda financiranja, kao što su štednja stanovništva i krediti kod drugih banaka nisu imali bitnijeg utjecaja na potražnju za stambenim kreditima.⁸² (Grafikon 20)

Grafikon 21. Činitelji koji su utjecali na potražnju za potrošačkim i ostalim kreditima

Izvor: Hrvatska narodna banka (2021.godina)

Drugi kvartal, znatno je pridonio smanjenju potražnje za kreditima, barem što se tiče podataka na temelju potrebe za financiranjem, a to su potrošnja trajnih potrošnih dobara i pouzdanje potrošača. Boljitkom situacije u trećem kvartalu, navedeni su pridonijeli povećanju potražnje, da bi se u četvrtom kvartalu ponovno situacija okrenula, ali ne u tolikoj mjeri kao u drugom

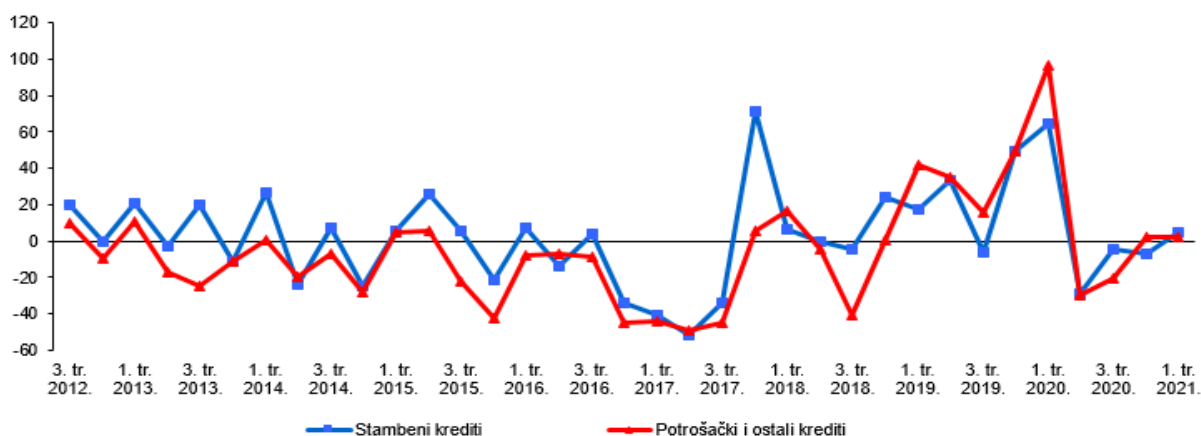
⁸² Hrvatska narodna banka (b.d.), Anкета o kreditnoj aktivnosti banaka, preuzeto s <https://www.hnb.hr/statistika/anketna-istrazivanja/anketa-o-kreditnoj-aktivnosti-banaka>

kvartalu. Alternativno financiranje pridonijelo je smanjenju potražnje u minimalnoj mjeri zbog štednje stanovništva, dok je značajniji prinos tome dalo kreditiranje kod drugih banaka.⁸³

4.3. Očekivanja banaka o standardima kreditiranja i potražnji za kreditima

U grafikonu 22 i 23 prikazana su očekivanja banaka u promjenama standarda odobravanja i u promjenama potražnje za kreditima. Jedno od glavnih mjerila tih promjena jest očekivanje u promjeni kreditne sposobnosti građana.⁸⁴

Grafikon 22. Očekivane promjene standarda odobravanja kredita

Izvor: Hrvatska narodna banka (2021. godina)

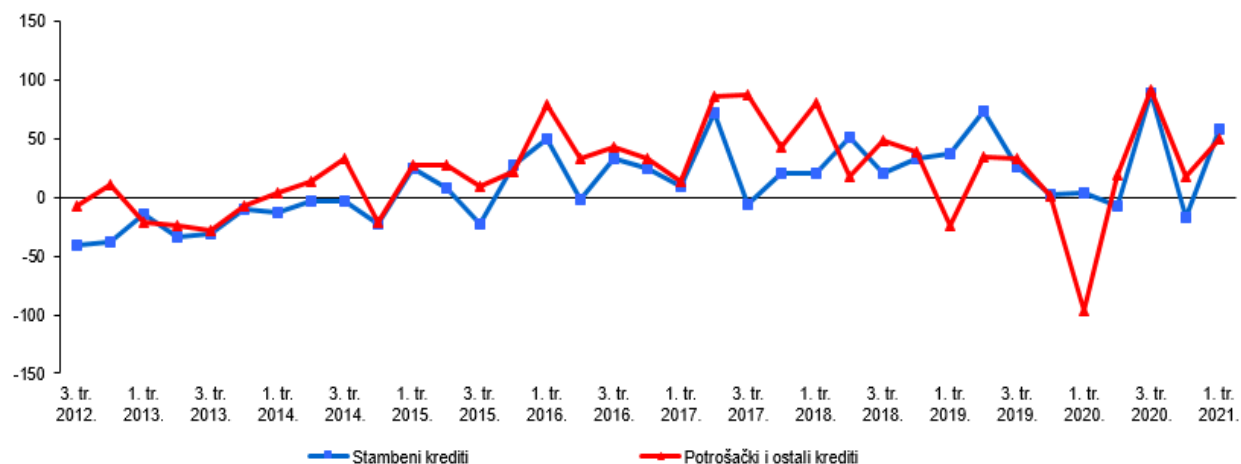
Očekivanja banaka pokazuju kako će se standardi odobravanja kredita u sljedeća tri mjeseca u blažoj mjeri pooštriti u obje skupine, kod stambenih kredita te kod potrošačkih i ostalih kredita.⁸⁵

⁸³ Hrvatska narodna banka (b.d.), Anketa o kreditnoj aktivnosti banaka, preuzeto s <https://www.hnb.hr/statistika/anketna-istrasivanje/anketa-o-kreditnoj-aktivnosti-banaka>

⁸⁴ Hrvatska narodna banka (b.d.), Anketa o kreditnoj aktivnosti banaka, preuzeto s <https://www.hnb.hr/statistika/anketna-istrasivanje/anketa-o-kreditnoj-aktivnosti-banaka>

⁸⁵ Hrvatska narodna banka (b.d.), Anketa o kreditnoj aktivnosti banaka, preuzeto s <https://www.hnb.hr/statistika/anketna-istrasivanje/anketa-o-kreditnoj-aktivnosti-banaka>

Grafikon 23. Očekivane promjene potražnje za kreditima

Izvor: Hrvatska narodna banka (2021. godina)

Banke također očekuju kako će se potražnja za kreditima uvelike promijeniti te da će se znatno povećati. Veći skok očekuje se kod stambenih kredita u odnosu na potrošačke i ostale kredite.⁸⁶

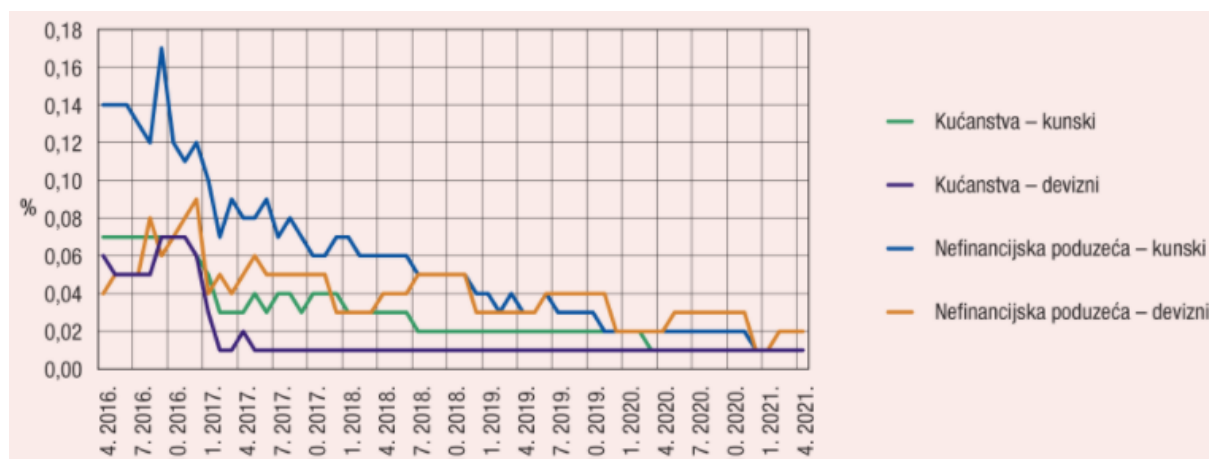
4.4. Prosjeci kamatnih stopa kreditnih institucija

Bankama pokazatelji kamatnih stopa koriste kako bi izračunale kamate kod transakcijskih računa i oročenih depozita.⁸⁷

⁸⁶ Hrvatska narodna banka (b.d.), Anketna o kreditnoj aktivnosti banaka, preuzeto s <https://www.hnb.hr/statistika/anketna-istrasivanje/anketa-o-kreditnoj-aktivnosti-banaka>

⁸⁷ Hrvatska narodna banka (b.d.), Objava statistike kamatnih stopa kreditnih institucija za travanj 2021. godine, preuzeto 01.06.2021. s <https://www.hnb.hr/>

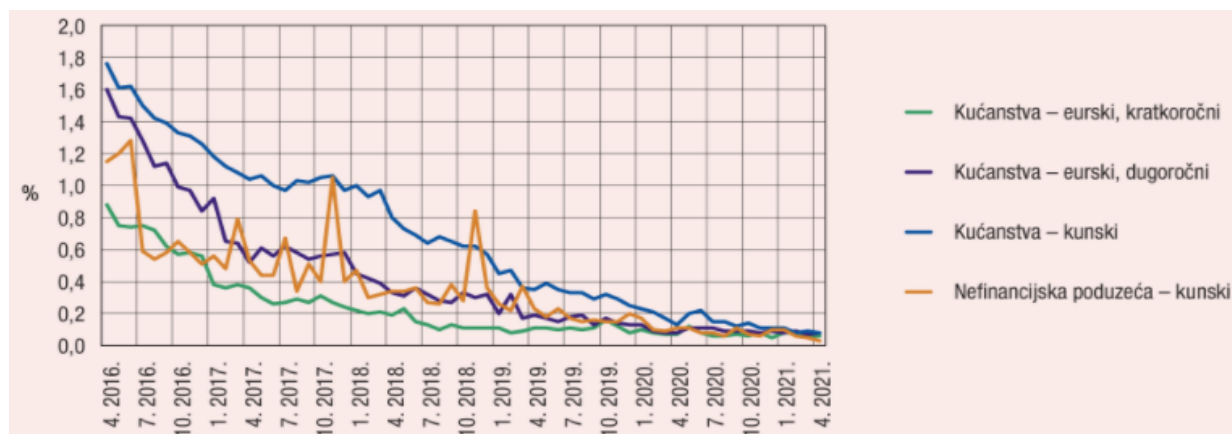
Grafikon 24. Prosjeci kamatnih stopa kod tekućih i žiro računa u travnju 2021.

Izvor: Hrvatska narodna banka (2021. godina)

U pogledu kućanstva prosjek kamatnih stopa se nije mijenjao kod transakcijskih računa te su ostali isti kao u isto razdoblje godinu ranije.⁸⁸ (Grafikon 24)

Grafikon 25. Prosjeci kamatnih stopa na novougovorene oročene depozite 2021. godina

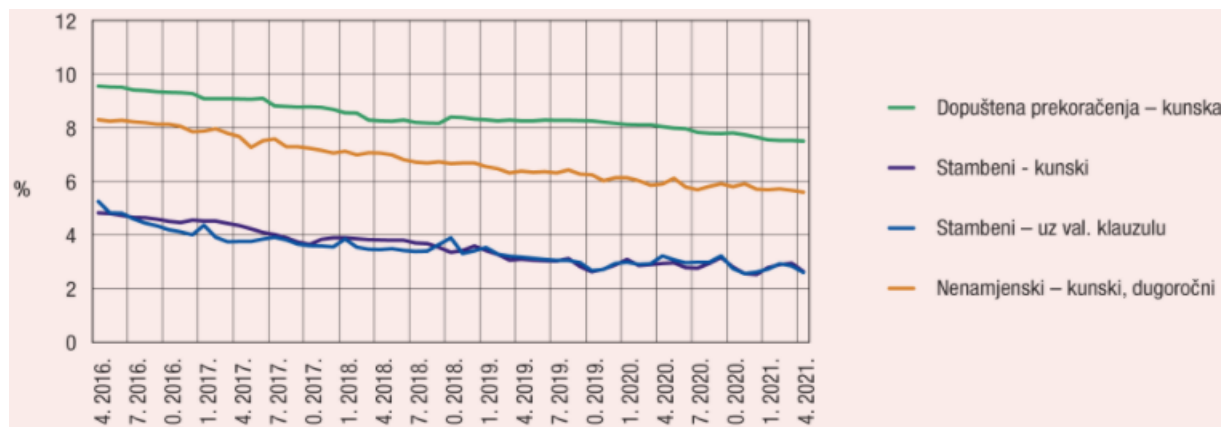

Izvor: Hrvatska narodna banka (2021. godina)

⁸⁸ Hrvatska narodna banka (b.d.), Objava statistike kamatnih stopa kreditnih institucija za travanj 2021. godine, preuzeto 01.06.2021. s <https://www.hnb.hr/>

Kod oročenih depozita nastavlja se dugogodišnji trend pada. Kunski depoziti u 2021. bili su za 0,05% niži nego 2020. te je kao takav prosjek kamatnih stopa iznosio 0,08%., dok kod deviznih depozita bilo kratkoročnih ili dugoročnih nisu zabilježene veće promjene.⁸⁹ (Grafikon 25)

Grafikon 26. Prosjek kamatnih stopa na novougovorene kredite stanovništva

Izvor: Hrvatska narodna banka (2021. godina)

Kamatne stope kod kredita koji su najčešće odobreni sektoru stanovništva, također nakon dugogodišnjeg padajućeg trenda i dalje imaju isti nastavak. Najveću prosječnu kamatnu stopu ima kontokorentni kredit ili dopuštena prekoračenja po računu u kunama koja iznosi oko 7,5%, dok je kod stambenih kredita s valutnom klauzulom zabilježena najniža koja iznosi oko 2,5%. (Grafikon 26)⁹⁰

⁸⁹ Hrvatska narodna banka (b.d.), Objava statistike kamatnih stopa kreditnih institucija za travanj 2021. godine, preuzeto 01.06.2021. s <https://www.hnb.hr/>

⁹⁰ Hrvatska narodna banka (b.d.), Objava statistike kamatnih stopa kreditnih institucija za travanj 2021. godine, preuzeto 01.06.2021. s <https://www.hnb.hr/>

5. Zaključak

U radu je provedena analiza kreditne sposobnosti građana od pojave virusa Covid-19. Analiza je utemeljena na informacijama banaka o kretanju potražnje za kreditima od strane građana te standardima odobravanja kredita u kriznoj situaciji. Analiza pokazuje kako je pandemija uzrokovana virusom, pogoršala kvalitetu kreditiranja stanovništva. Nakon dugogodišnjeg padajućeg trenda, povećao se broj neprihodujućih kredita banaka. Banke su zbog očekivanja gospodarskog kretanja znatno pooštrile kriterije za odobravanje kredita. Što je uz virus, moguće jedan od uzroka drastičnog pada potražnje za kreditima. Banke očekuju da će se u narednim mjesecima, potražnja za kreditima znatno povećati i to značajnije potražnja za stambenim kreditima.

Svako poslovanje broji mnoge prednosti i mane, tako i kreditno. Zbog strogih epidemioloških mjera na početku pandemije i nemogućnosti standardne zarade pojedinca, povećao se broj neprihodujućih kredita. Standardi odobravanja kredita u razdoblju pojave pandemije znatno su se pooštrili, na što ukazuje činjenica da su gotovo sve banke pooštrile svoje standarde kako bi na svojevrsan način osigurale svoje poslovanje u razdoblju smanjenja kreditne sposobnosti građana. Svaka banka prilikom kreditiranja ima zajednički cilj, a to je smanjenje mogućnosti da je dužnik drži u neizvjesnosti prilikom otplate kredita, ujedno da se smanji kreditni rizik kao i svi drugi rizici ukoliko se dani kredit ne otplaćuje uredno i onako kako su se obje strane prilikom sklapanja ugovora dogovorile. U svakodnevnom poslovanju prisutnost rizika postoji, pa tako i kod banaka. Dio svog poslovanja usmjeravaju na razradu prevencije rizika kako bi im poslovanje bilo što sigurnije i uspješnije. Dozu sigurnosti dobivaju putem instrumenata osiguranja otplate kredita. Kada isti ne bi postojali, postoji velika mogućnost da otplata ne bi bila odgovorna i savjesna, ukoliko bi uopće i postojala.

Kao rezultat neizvjesne situacije u gospodarstvu, činjenica da su mnogi poslodavci bili primorani zatvoriti svoje poslovne objekte, mnoštvo radne snage ostalo je bez svojih redovnih primanja što je dovelo do drastičnog pada u potražnji za kreditima. Samim time povećao se strah kod ljudi da neće biti u mogućnosti nastaviti živjeti normalnim životom, te im u takvoj situaciji krediti nisu bili u prvome planu jer ga ne bi imali sa čime otplaćivati. Nadalje, poboljšanjem situacije i pojavom cjepiva protiv navedenog virusa, životi stanovnika se polako vraćaju u normalu i povećava se njihova financijska sigurnost, a time i kreditnu sposobnost, što

dovodi do veće potražnje za kreditima i poboljšanje glede poslovanja banaka prema sektoru stanovništva. Bilo bi dobro kada bi pojedinac prije apliciranja za kreditom, napravio vlastitu, subjektivnu analizu na temelju potrebnih podataka koje danas može pronaći i dobiti putem internetskih stranica banaka, kako bi imao bolju predodžbu o procesu i zahtjevima kreditiranja.

Ovim radom doprinosi se stjecanju uvida o utjecaju krizne situacije na kreditno poslovanje banaka, te o utjecaju na kreditnu sposobnost građana.

POPIS LITERATURE

1. Bielecki, T. R. i Rutkowski, M. (2013.), Credit Risk: Modeling, Valuation and Hedging. Berlin, Springer Finance. Springer Science & Business Media.
2. Broz Tominac, S. (2014). Računovodstveno praćenje kreditnog rizika u bankama. Zbornik Ekonomskog fakulteta u Zagrebu, 12 (2), 75-87. Preuzeto s <https://hrcak.srce.hr/132984>
3. Colquitt, J. (2007.), Credit Risk Management: How to Avoid Lending Disasters and Maximize Earnings, New York City, McGraw Hill Professional.
4. Duffie, D. i Singleton, K. J., (2012.), Credit Risk: Pricing, Measurement, and Management. Princeton Series in Finance. Princeton University Press.
5. EBA (2020.) Smjernice o odobravanju i praćenju kredita [e-publikacija], preuzeto s https://www.eba.europa.eu/sites/default/documents/files/document_library/Publication/2020/01/2020Guidelines%20on%20loan%20origination%20and%20monitoring/Translations/886683/Final%20Report%20on%20GL%20on%20loan%20origination%20and%20monitoring_COR_HR.pdf
6. Gregurek, M., i Vidaković, N. (2011.) Bankarsko poslovanje [e-publikacija], preuzeto s https://bib.irb.hr/datoteka/908214.Bankarsko_poslovanje_24062011.pdf
7. HNB (2020.), Polugodišnja informacija o financijskom stanju, stupnju ostvarenja stabilnosti cijena i provedbi monetarne politike u prvom polugodištu 2020 [e-publikacija], preuzeto s <file:///C:/Users/filip/Downloads/h-polugodisnja-informacija-1polugodiste2020.pdf>
8. HNB (2021.), Polugodišnja informacija o financijskom stanju, stupnju ostvarenja stabilnosti cijena i provedbi monetarne politike u drugom polugodištu 2020. [e-publikacija], preuzeto s <https://www.hnb.hr/documents/20182/3688187/h-polugodisnja-informacija-2polugodiste2020.pdf/70f86c62-77d5-fad0-2785-33877300a0bf>
9. Hrvatska agencija za nadzor financijskih usluga (b.d.) Osnovna obilježja osiguranja otplate kredita, preuzeto 09.07.2021. s <https://www.hanfa.hr/>
10. Hrvatska narodna banka (2020.), Kreditna i monetarna politika u 2021. i uvođenje eura, preuzeto 5. lipnja 2021. s <https://www.hnb.hr>

11. Hrvatska narodna banka (b.d.) Konsolidirana bilanca DMFI-a, preuzeto s <https://www.hnb.hr/statistika/statisticki-podaci/financijski-sektor/druge-monetarne-financijske-institucije/konsolidirana-bilanca-dmfi>
12. Hrvatska narodna banka (b.d.), Anketa o kreditnoj aktivnosti banaka, preuzeto s <https://www.hnb.hr/statistika/anketna-istrazivanja/anketa-o-kreditnoj-aktivnosti-banaka>
13. Hrvatska narodna banka (b.d.), Kreditna sposobnost, preuzeto 10.07.2021. s <https://www.hnb.hr/>
14. Hrvatska narodna banka (b.d.), Objava statistike kamatnih stopa kreditnih institucija za travanj 2021. godine, preuzeto 01.06.2021. s <https://www.hnb.hr/>
15. Hrvatska narodna banka (b.d.), Vrste kredita, preuzeto 05. srpnja 2021. s <https://www.hnb.hr/>
16. Hrvatska udruga banaka (b.d.), Upravljanje osobnim financijama, preuzeto 04. lipnja 2021. s <https://www.hub.hr>
17. Hrvatski institut za financijsku edukaciju (b.d.), Instrumenti osiguranja kredita, preuzeto 09.07.2021. s <https://www.hife.hr>
18. Hrvatski institut za financijsku edukaciju (b.d.), Kreditna sposobnost, preuzeto 04. lipnja 2021. s <https://www.hife.hr>
19. Jelenčić, M. (2015.) Uloga zadužnice kao instrumenta osiguranja naplate potraživanja u platnom prometu Republike Hrvatske, završni rad, Veleučilište u Karlovcu
20. kredit. Hrvatska enciklopedija, mrežno izdanje. Leksikografski zavod Miroslav Krleža, 2021. Pristupljeno 1. 7. 2021. <http://www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=33841>
21. Kvesić, Lj. (2013). Primjena stabla odlučivanja u kreditnom scoringu. Ekonomski vjesnik, XXVI (2), 382-389. Preuzeto s <https://hrcak.srce.hr/116135>
22. Majtanova, A. (2001). THE SIGNIFICANCE AND PERSPECTIVES OF THE EXPORT CREDIT INSURANCE. Ekonomska misao i praksa, 10 (1), 131-138. Preuzeto s <https://hrcak.srce.hr/222664>
23. Marković, K. (2018.) Kreditna analiza, završni rad, Fakultet ekonomije i turizma „Dr. Mijo Mirković“, Pula
24. Mays, E. (1998.), Credit Risk Modeling: Design and Application. London, Global Professional Series. Global Professional Publishi.
25. Nikolić, N., Pečarić, M. (2012) Uvod u financije. I izdanje. Ekonomski fakultet Split
26. Pavišić, I. (2020.) Analiza bankovnih poslova na primjerima banaka u Republici Hrvatskoj, završni rad, Ekonomski fakultet, Zagreb

27. Petrović, S. i Torjanac, J. (2019). Odgovorno kreditiranje de lege lata i de lege ferenda – opća pitanja. Zbornik Pravnog fakulteta u Zagrebu, 69 (1), 37-58.
<https://doi.org/10.3935/zpfz.69.1.02>
28. Pojatina, K. (2008). CREDIT RISK, CREDIT AND ECONOMIC CYCLES IN CROATIAN BANKING. Economic research - Ekonomska istraživanja, 21 (4), 19-33.
Preuzeto s <https://hrcak.srce.hr/38186>
29. Progreso grupa (b.d.), Kreditna sposobnost – kako je izračunati, preuzeto 04. lipnja 2021. s <https://www.progreso.hr>
30. Ribić, D. (2011). PROCJENA KREDITNOG RIZIKA. Praktični menadžment, 2 (1), 107-114. Preuzeto s <https://hrcak.srce.hr/71854>
31. Ribić, D. i Vakanjac, D. (2017). PROCES KREDITIRANJA GRAĐANA OD STRANE BANAKA U REPUBLICI HRVATSKOJ. Praktični menadžment, 8 (1), 29-37.
Preuzeto s <https://hrcak.srce.hr/195828>
32. Rogić Dumančić, L., Bogdan, Ž., Raguž Krištić, I., (2020). "Utjecaj COVID-19 krize na hrvatsko gospodarstvo," Tradicionalni skup Hrvatskog društva ekonomista u Opatiji - objavljena poglavlja, u: Josip Tica & Katarina Bačić (ed.), Ekonomska politika u 2021. godini - Hrvatska poslije pandemije, volume 28, chapter 4, pages 121-163, Hrvatsko društvo ekonomista (Croatian Society of Economists)

POPIS GRAFIKONA

Grafikon 1. Podjela kredita kućanstvima prema namjeni	7
Grafikon 2. Broj ugovora o osiguranju otplate kredita u Republici Hrvatskoj	12
Grafikon 3. Zaposlenost po djelatnostima NKD-a (1. polugodište 2020.).....	15
Grafikon 4. Zaposlenost po djelatnostima NKD-a (2. polugodište 2020.).....	16
Grafikon 5. Ukupna nezaposlenost (1.polugodište 2020.)	16
Grafikon 6. Ukupna nezaposlenost (2. polugodište 2020.)	17
Grafikon 7. Stope nezaposlenosti (1. polugodište 2020.)	18
Grafikon 8. Stope nezaposlenosti (2. polugodište 2020.)	18
Grafikon 9. Prosječna bruto plaća prema djelatnostima NKD-a (1. polugodište 2020.)	20
Grafikon 10. Prosječna bruto plaća prema djelatnostima NKD-a (2. polugodište 2020.)	20
Grafikon 11. Zaprmljeni i odobreni zahtjevi za odgodom plaćanja.....	21
Grafikon 12. Udio neprihodujućih kredita u ukupnim kreditima banaka (1. polugodište 2020.)	23
Grafikon 13. Udio neprihodujućih kredita u ukupnim kreditima banaka (2. polugodište 2020.)	23
Grafikon 14. Promjena standarda odobravanja kredita	24
Grafikon 15. Činitelji koji su utjecali na standarde odobravanja stambenih kredita	25
Grafikon 16. Promjena uvjeta odobravanja kredita.....	26
Grafikon 17. Činitelji koji su utjecali na standarde odobravanja potrošačkih i ostalih kredita	27
Grafikon 18. Promjena uvjeta odobravanja potrošačkih i ostalih kredita	28
Slika 19. Promjena potražnje stanovništva za kreditima.....	29

Grafikon 20. Činitelji koji su utjecali na potražnju za stambenim kreditima	30
Grafikon 21. Činitelji koji su utjecali na potražnju za potrošačkim i ostalim kreditima	31
Grafikon 22. Očekivane promjene standarda odobravanja kredita	32
Grafikon 23. Očekivane promjene potražnje za kreditima	33
Grafikon 24. Prosjeci kamatnih stopa kod tekućih i žiro računa u travnju 2021.	34
Grafikon 25. Prosjeci kamatnih stopa na novougovorene oročene depozite 2021. godina.....	34
Slika 26. Prosjek kamatnih stopa na novougovorene kredite stanovništva.....	35